

ULUS-DEVLETLERİN ÖZET METNİ MİLLİ MARŞ TEZAHÜRLERİ

Arş. Gör.Dr. Merve ÇETİN DAĞDELEN*

*Ulus ve devletin evliliği hiçbir biçimde alınıyazısı değildir; kendi rızalarıyla yapılmış bir evliliktir
(Bauman, Sosyolojik Düşünmek).*

ÖZ

Ulusların kökenleri çok eskilere gitse de ulusçuluğun bir devlet yönetiminin temel ögesi olabileceği fikri Fransız İhtilali sonrasına dayanmaktadır. Ulusçuluk önce Avrupa'da başlayıp tüm dünyaya yayılmıştır. Bu yayılımda kapitalizmin yükselişi, teknolojinin ve iletişimin araçlarının gelişiminin payı olduğu düşünülmektedir. Avrupa'da İmparatorlukların yıkılışı sonrası en makul çözüm olarak görülen ulus-devletleşme kısa sürede tüm dünyada korsanlanabilen bir fikir olarak kabul görmüştür. En küçük ada devleti ile en büyük toprak parçasına sahip devlet ulus-devletleşme ile eşit tanınma hakkına sahip olmuştur. Süreçle birlikte ulus-devletleşen ülkeler hem vatandaşlarının hem de diğer dünya devletlerinin nezdinde kabul görmek ve meşrulaşmak amacıyla çeşitli parametrelere ihtiyaç duymuştur. Bunlar ulus fikrini temsil etme ve gelecek nesillere aktarımını sağlama işlevine sahip araçlardır. Bu parametrelerin halkın soyut hislerine hitap etmesi ve halkın vatanına karşılıksız bir sevgi ile bağlanmayı öğretmesi arzulanmıştır. Milli bayramlar, bayraklar ve millî marşlar bu araçlardan bazılarıdır. Bu çalışmada parametrelerden olan milli marşların analizine yer verilmiştir. Milli marşların ülkelerin özet metinleri olduğu düşüncesiyle yola çıkılmıştır. Çalışma nitel araştırma yönteminde içerik analizi olarak dizayn edilmiştir. Örneklem olarak tek bir kıtaya yönelmek yerine ülkeler ve kıtalar arası analiz hedefiyle beş coğrafi kıtadaki en kalabalık nüfusa sahip üç ülke seçilmiş ve böylelikle toplamda 15 milli marşın içerik analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda; milli marşların içerdikleri temaların ülkelerin tarihsel süreçleri, toplumsal yapıları, toplumsal perspektifleri vb. etkenler aracılığıyla şekillendiği ve milli marşların ülkelerin imajını temsil eden özet metinler oldukları ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Milli Marş, Ulus-Devlet, Ulusal Parametre, Ülkeler,

ABSTRACT TEXT OF THE NATION-STATES NATIONAL ANTHEMS

ABSTRACT

Although the origins of nations go back to ancient times, the idea that nationalism can be the basic element of a state administration dates back to the French Revolution. Nationalism first started in Europe and spread all over the world. The rise of capitalism and the development of technology and communication are thought to have contributed to this spread. Nation-stateization, which was seen as the most reasonable solution after the collapse of the empires in Europe, was accepted as an idea that could be pirated all over the world in a short time. The smallest island state and the state with the largest piece of land had the right to equal recognition with nation-stateization. Afterwards, nation-state countries needed various parameters in order to be accepted and legitimized by both their citizens and other world states. These are tools that have the function of representing the idea of nation and transmitting it to future generations. It was desired that these parameters appeal to the abstract feelings of the people and connect the people to their homeland with an unrequited love. National holidays, flags and national anthems are some of these tools. In this study, the analysis of national

* Pamukkale Üniversitesi/Fen-Edebiyat Fakültesi/Sosyoloji Bölümü/Sosyometri Anabilim Dalı, mervetindagdelen@gmail.com, Orcid ID: 0000-0001-5950-9600

anthems, which is one of the parameters, is included. It was started with the idea that national anthems are the summary texts of the countries. The study was designed as content analysis in qualitative research method. Instead of focusing on a single continent as a sample, three countries with the most populous population in the five geographical continents were selected with the aim of analyzing countries and intercontinentals, and thus, a content analysis of 15 national anthems was made. As a result of the study, the historical processes of the countries, social structures, social perspectives etc. of the themes included in the national anthems. It has been revealed that national anthems are summary texts that represent the image of countries.

Keywords: National Anthem, Nation-State, National Parameter, Countries

Giriş

Ulus-devlet olarak kavramsallaştırılan spesifik devlet modeli de gücünü isminden anlaşılacağı üzere ulustan/ulusçuluktan almaktadır. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrasında başta Avrupa’da büyük imparatorlukların sona ermesi, 1960’lı yıllara gelindiğinde Avrupa merkezli sömürgecilik hareketlerinin ortadan kalkması, çok küçük ada devletlerinin dahi siyasal bağımsızlığını kazanması, siyasal parçalanmayı hızlandırmış ve ulus-devletleşme karşı konulamaz bir hızla şekillenmiştir. 1945 yılında henüz 55 kadar ulus-devlet var iken bu sayı 1993 yılında 191’e ulaşmıştır (Devrim, 1993: 26).Ulus ve devlet günümüzde birbirinin yerine kullanılıyormuş gibi gözükmeyle birlikte birbirinden farklı olduğu, birbirinden bağımsız doğduğu ve bir noktada birbiriyle kesiştiği söylenmelidir. Gündelik hayatta ulusu ve devleti aynı anlamda kullanma yatkınlığımız vardır. Bu duruma yönelik pek çok örnek vermek mümkündür. Örneğin; “ülkeler arası” ya da “devletlerarası” şeklinde isimlendirmemiz gereken pek çok olgu/durum yanlış kullanılma riskini barındıran “uluslar arası” olarak isimlendirilir. Nitekim bu durumu bir hata olarak görmekten ziyade bir başarı olarak görmek daha doğru olacaktır. Bu, ulusçuluğun ve ulusçuluk gömleğini giyerek yenilenen ulus-devletlerin başarısıdır. Dünyanın neredeyse tüm kıtalarında/bölgelerinde devlet motifinin ulus-devlet şeklinde cereyan ettiği görülebilmektedir. Dolayısıyla bu başarının nereden geldiği, ulusçuluğun ve akabinde ulus-devletlerin nasıl bu kadar başarılı olduğunun izahı kıymetli görülmektedir. Bu konuda ulus-devletlerin kuruluş ve sonrasında izledikleri rotada yanlarına aldıkları parametreleri irdelemek bir yöntem olarak seçilebilir. Ulus-devletlerin alet çantasında bulunan parametrelerin bayrak, ulusal bayramlar, ulusal törenler, ulusal tatiller ve son olarak millî marşlar vb. parametreler olduğu söylenebilir. Ulus-devletlerin sahip oldukları bir dizi parametre onların varlıklarını ifade biçimleri olarak görülebilir. Hem kendi halklarına hem de diğer dünya devletlerine karşı benliğini sergilemenin en meşru yöntemleridir ve bir ulus imajı sunmanın en geçerli yoludur.

Bu çalışmada da hemen hemen her ulus-devletin sahip olduğu parametrelerden biri olan ulusal/millî marşlar ele alınmıştır. Millî marşların ulus-devletleşmedeki rolleri ve ulus-devletlerin bu marşlara yükledikleri anlamlar, değerler ve temsiliyetlerin irdelenmesi hedeflenmektedir. Bir ulus-devletin millî marşını oluştururken kullandığı temalardan onun ne şekilde görülmeyi arzuladığını, nasıl bir perspektife sahip olduğunu, tarihsel süreçte yaşadığı bir takım olayları, coğrafyasıyla kurduğu bağlantıyı okumanın mümkün olduğu düşünülmektedir. Yapılan literatür taramasında millî marşlara yönelik çalışmaların oldukça yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Oysaki millî marşlar bir ulus-devletin hem kuruluş sürecinde hem de sonrasındaki zihinsel tezahürünü en açık şekilde ifade eden metinler olarak görülmelidir. Dolayısıyla çalışma

bu konuda bir eksiği kapatmayı hedeflemektedir. Çalışma nitel araştırma deseninde içerik analizi formunda düzenlenmiştir. Çalışma tek bir ülke ya da tek bir kıta yerine meseleyi daha genel perspektifte ele almayı hedeflemektedir. Bu minvalde çalışmada örneklem olarak her coğrafi kıtadaki nüfusu en fazla olan ulus-devletlerin millî marşları seçilmiş ve böylelikle hem ülkelerin bireysel özetleri hem de her kıtanın kendi perspektifinin irdelenmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Asya kıtasında; Çin, Hindistan ve Endonezya, Avrupa kıtasında; Almanya, Fransa, Birleşik Krallık (İngiltere), Afrika kıtasında; Nijerya, Etiyopya, Mısır, Güney Amerika kıtasında; Brezilya, Kolombiya, Arjantin, Kuzey Amerika kıtasında; ABD, Meksika ve Kanada ülkelerinin millî marşlarına yer verilmiştir (URL-1). Okyanusya kıtasında bulunan en kalabalık üç ülkenin monarşik devletler statüsünde bulunmaları nedeniyle çalışma içerisinde yer verilmemiştir. Millî marşlar içerdikleri çeşitli değerler ve ana fikirleri çerçevesinde temalara ayrıştırılarak yorumlanmıştır. Marşların kısa olması durumunda tamamına, uzun olması durumunda ise en fazla üç kıtasına yer verilmiştir. Fakat temalarına yönelik yorumlamalar yapılırken marşların tamamı göz önüne alınmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde; kuramsal ve kavramsal çerçeveye yönelik olarak devlet, ulus, ulusçuluk ve ulus-devlete yönelik bilgiler verilerek çalışmanın teorik çerçevesi çizilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde; millî marş kavramına yönelik malumatlara, millî marşların işlevlerine ve bir takım tarihsel metinlere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde; çalışmanın araştırma motifi, yöntem ve örnekleme yönelik bilgiler verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise araştırma bulgularına yer verilmiş ve örneklem olarak seçilen ülkelerin millî marşlarının içerikleri sosyolojik bağlamda irdelenmiştir. Sonuç bölümünde ise ele alınan tüm millî marşların içerdikleri temalar tek bir tabloda toplanılarak genel görüntüsü gözler önüne serilmiştir.

1. Devlet, Ulus, Ulusçuluk ve Ulus-devlet

Devletlerin ne zaman nasıl kuruldukları hangi süreçlerden geçtikleri vb. konularda siyaset felsefesine atıfta bulunarak çok çeşitli cevapların ve tartışmaların olduğu söylenebilir. Rousseau'dan Platon'a, Machiavelli'den Aristoteles'e ya da son dönem düşünürlerine kadar pek çok düşünür devlet üzerine söylemlerde bulunmuştur. Söz konusu tartışmaların muğlâklığına girmeden Giddens'in tanımını yardıma çağıralım: "Devlet, bazen yönetim veya iktidar aygıtı, bazen de bu yönetim veya iktidara maruz kalan tüm toplumsal sistem anlamına gelir" (Giddens, 2008: 28). Yani, hem toplumsal düzlemde bizim içimizde hem de daha üst tabakadan bizim dışımızda yer alan siyasal örgütlülük halidir. Devlet aygıtlarının çok çeşitliliği aşikârdır. İçinde bulunduğumuz modern devlet formunun da kendine özgü bir takım özellikleri vardır. Modern devlet aynı zamanda ulus-devlet olarak da isimlendirilir (Zabunoğlu, 2018: 537). Buradan da anlaşılacağı gibi modern devletlerde değişmez olan ulusçuluk nosyonudur. Ne var ki, hem ulus, hem ulusçuluk hem de ulus-devlet tarihsel süreçte bir takım doğal olmayan gelişmeler neticesinde oluşturulmuş kavramlardır. En net olan bilgi şudur ki; ulus ve devlet birbirinden farklı birer olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Pierson durumu iyi anlatmaktadır:

"Gerçekte ve uygulamada, devlet, ulus, ulusçuluk ve etnik kimlik, sık sık, inatçı ve bazen patlayıcı bir karışım içinde sarmaş dolaş haldedir. Gerçekte ise etnik kimlik sosyal olarak edinildiği halde, ulusun biyolojik olarak ortak soydan bir topluluğu tanımladığı fikri, son derece güçlü (ve siyasi olarak gösterişli) bir fikirdir" (Pierson, 2000: 102).

Pierson'un da ifade ettiği gibi söz konusu kavramlar girift halde bulunmaktadır. Ulus denilince ilk akla gelen ulus-devletler, devlet denilince ilk akla gelen uluslardır denilebilir. Ulusçuluk ise bir miktar ayrılarak düşünce, fikir ya da perspektif olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kavram olarak ulus (*natio*) Antik Roma'ya dayanmaktadır. Kavramın tarihsel süreçte çok farklı anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Başlarda doğum veya soy anlamında kullanılan kavram, aristokrasiyi ya da belli bir ekole ait filozofları tanımlarken de kullanılmıştır. Öte yandan medenileşmemiş kabile, uygar halk özelliği göstermeyen toplulukları ifade ederken faydalanılmıştır. Fakat zaman içinde Latincedeki ilk anlamı, yani doğum ile yasalar altında var olan toplumlardan birine bağlanma anlamında kullanılmıştır (Schulze, 2005: 99). Kavramın günümüzdeki anlamıyla kullanımının Fransız İhtilali sonrasında başlamış olduğu kabulü haizdir.

Bildiğimiz anlamda ulus kavramı özetle; bireylerin aidiyet hissettikleri aynı dili, aynı kültürü, aynı toprak parçasını paylaştıkları kişilerin toplamı olarak ifade edilebilir gibi gözüke de tanımlamaları tıpkı devlette olduğu gibi çapraşık bir şekilde bulmak mümkündür. Zira ulusluluk süreci her toplumda değişiklik arz edebilmektedir. Ulusların ne zaman, nasıl oluştuğu, hangi süreçlerden geçtiklerine yönelik tanımlamalar ile ilgili çeşitli teorisyenlerin argümanları bulunmaktadır. Teorisyenlerin ulusun sonradan yaratılan, inşa edilen bir olgu olduğunu ifade etme eğilimlerinin çoğunlukta olduğu literatür taramasında görülebilmektedir. Anderson ulusları "hayali cemaatler" olarak tahayyül eder. Ulusun duygusal manada meşruiyet sağlayan bir yapısının olduğunu ifade etmektedir. Uluslarda çeşitli eşitsizlik, sömür ilişkileri vb. vakalar yaşanıyor olsa da bunların bir kenara süpürülerek daima varlığını devam ettiren bir yoldaşlık olarak tasarlandığını belirtmektedir (Anderson, 1995: 18-22). Calhoun ise ulusu; içindeki üyeler arasında toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin olduğu, tüm üyeler tarafından kabul edilen ve aynı zamanda bireysel kimlik sağlayan bir bütünlük olarak tanımlamaktadır. Ayrıca her ulusta eşit miktarda olmasa da bir takım standart özelliklerin varlığını özetle şu şekilde tasnif etmektedir:

1. Sınırları belirli bir toprak veya belirli bir nüfus ya da her ikisi
2. Bölünmezlik
3. Egemenlik ya da egemenlik ülküsü taşımak
4. Üstün bir meşruiyet düşüncesi
5. Halkın kolektif olaylara katılımı
6. Doğrudan üyelik
7. Dilin, paylaşılan inanç ve değerlerin toplamı olan kültür
8. Zamansal derinlik
9. Ortak mezhep veya ırk özelliği
10. Belirli bir toprakla tarihi hatta kutsal bir bağ" (Calhoun, 2012: 5-6).

Calhoun'un da ifade ettiği gibi her özellik her ulusta aynı şekilde yer bulamasa da ekseriyetle bu özellikleri uluslarda görmek mümkündür. Bir ulus-devlette yukarıda belirtilen tüm özellikleri bir arada görmek istendiğinde dünya üzerinde çok az miktarda ulus-devlet vardır anlamı çıkacaktır. Weber de bu konuda Calhoun ile hem fikir gözükmektedir. Weber kavramı belli bir grup insanda, onlar dışındaki öteki gruplara karşı belirli bir dayanışma ruhunun tetiklenebileceği durum olarak nitelendirir. Öte yandan ulusun/milletin değerlerle ilintili bir kavram olduğunu ifade eder. Klasik anlamda kullanıldığı şekilde dil, din, kan birliğinin tek başına ulus olmak için yeterli şartları

sağlamadığını ve argümana yönelik çok çeşitli örneklerin var olduğunu ifade eder ve son kertede ulusu “*kendini bağımsız bir devlet biçiminde ifade edebilen bir duygu birliği... normal olarak kendi devletini yaratma eğilimi taşıyan bir topluluk*” (Weber, 2019: 196-200) olarak tanımlamaktadır. Bauman da bir ulusun üyesi olmaktan söz eder ve bu üyeliğin bir kader olarak karşı çıkılmayacak derecede güçlü bir niteliğe sahip olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca ulusun devlet gibi bir somutluğa sahip olmadığına dikkat çekmektedir. Devletin sınırları vardır, çeşitli yasaları vardır, kolluk kuvvetleri aracılığıyla korunan toprak parçasına sahiptir. Fakat ulus ya da millet soyut bir yapıya sahiptir ve ancak ve ancak üyelerinin öteki üyeleriyle yüz yüze karşılaşmayacak olsalar dahi ortak bir bünye olduklarını kabul etmeleri durumunda zihinsel bir gerçeklik olarak vardır (Bauman, 2014: 189-190). Ernest Renan henüz 1882’de yaptığı bir konuşmada safkan bir ırkın olmadığı, dilin ulus için yeterli olmadığı, ulus olmada doğal coğrafi sınırların bulunmadığını göz önüne alarak ulusu şu şekilde özetlemektedir:

“Ulus, bir ruh, zihinsel bir ilkedir. Bu ilkeyi oluşturan aslında tek ve aynı olan iki şeydir. Biri anıların korunması, diğeryse güncel geçerliliği olan bir anlaşma, beraber yaşama arzusudur... O zaman bir ulus, geçmişte yapılmış ve gelecekte yapılmaya hazır özverilerle desteklenen, özel bir akrabalık duygusuna sahip genişletilmiş bir topluluktur. Bir ulus bir geçmiş farz eder, ama geçmiş bir somut gerçek üzerine kurulmuştur: Anlaşma, yani hep birlikte bir yaşam devam ettirme arzusu” (Renan akt. Schulze, 2005: 97).

Ulusçuluk ise ulus fikri çerçevesinde oluşturulan bir ülkü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulusçuluk toplum içinde homojen bir birliktelik sağlama arzusuna seslenmektedir. Gellner ise konu ile ilgili ulusların bir sonucu olarak ulusçuluğun değil, ulusçuluğun bir sonucu olarak ulusların üretildiğini ifade etmektedir (Gellner, 2006: 138). Gellner ulusçuluğu; “*sonuçta kültürle siyasal yönetimin birbiriyle çakışması, bir kültüre kendi siyasal çatısının sağlanması ve bu çatının birden fazla olmaması*” olarak tanımlamaktadır (Gellner, 2006: 122). Hobsbawn ise; “*kapalı ya da açık olarak kabul edilmiş kurullarla şekillendirilen, ritüel ve sembolik boyutu bulunan, belirli değerler ve davranış normlarının tekrarıyla meşruiyet kazanan bir takım pratikler*” (Hobsbawn, 1993: 1) şeklinde tanımlamaktadır. Ulusçuluğun nasıl oluştuğu ve tüm dünyaya nasıl yayıldığı sorusu akla gelmektedir. Konu ile alakalı pek çok görüş bulunsa da son tahlilde kapitalist gelişmelerin, matbaanın ve bir dizi yeni teknolojik oluşumun ulusçuluğun yaratımında ve küresel düzeyde dağılımında etkin olduğu üzerinde oйдаşma olduğu söylenebilir. Dönemin çeşitli etnoloji çalışmalarının da yayılımı hızlandırdığı düşünülmektedir. Örneğin Gobineau’nun “*İnsan Irklarının Eşitsizliği Üzerine Denemeler*” ulusçuluğun yayılımını hızlandıran çalışmalardan biri olarak görülmektedir. Çalışmadaki temel düşünce; insanların birbirinden farklı uluslara bölünmesi, bölünen ulusların kendilerine ait bağımsız devlet kurmaları gerektiği ve kurulan devleti ve milletini güçlendirip büyütmenin meşruluğunu ve kendi benliklerini bu üstün millet düşüncesi altında eritmesi gerekliliği (Kedourie, 1971: 64-65) olarak karşımıza çıkmaktadır. Dönemin ünlü Alman düşünürü Schleiermacher ise dönemin ulusçuluk nosyonunu iliklerimize kadar hissettirecek konuşmasında şunları ifade etmektedir:

“Bir millî ideale bağlanmadan ve vatan sevgisinden mahrum, şurada burada başıboş dolaşan bir kimse, ne kadar değersiz bir insandır.

Uğruna can verilecek üstün bir millî birlik duygusu yerine, yalnız şahsî mizaç benzerliğinden doğma dostluklara yer verilmesi pek tatsız bir şeydir. Vatanı için çocuk yapmayan ve yetiştirmeyen, yuvasının ve bütün vaktini hasrettiği basit işlerin hepsinin de daha üstün bir bütüne ait olduğunu ve millî birlik içinde bir yeri bulunduğunu hissetmeyen bir kadın, en büyük gurur kaynağını kaybetmiş olur” (Kedourie, 1971: 65).

Benzer çeşitli çalışmaların ulusçuluk fikrini besleme potansiyelinin yüksek olduğu görülebilmektedir. Dolayısıyla eski dönemlerden beri uluslar var ise de¹ uluslaşma, ulusçuluk fikri sonradan oluşan ya da kimi teorisyenlere göre oluşturulan bir akım olarak karşımıza çıkmaktadır. Schulze ulusçuluğu “endüstri çağının dünyevi inancı” olarak tanımlamaktadır (Schulze, 2005: 155). Dolayısıyla halkların yeni kutsalı olarak ifade etmek mümkündür. Ulusçuluk önce veya sonra oluşsun, temelini Avrupa merkezli olduğu ise şüphesizdir. Öncelikle Avrupa’da gün yüzüne çıkmaya başlayan ulusçuluk fikri tarihsel süreçte tüm dünyaya karşı konulamaz ölçüde yayılmıştır. Ulusçuluğun yayılımında Avrupa’daki tarihsel serüveni okumak yerinde olacaktır. Ulusçuluğun ilk geliştiği dönemde Avrupa ciddi karışıklık içindeydi. Fransız İhtilali’nin gerçekleşmesi ile Avrupa’daki krallık yıkılmıştı. Öte yandan salt krallığın yıkılışıyla gelen yeni rejim değil aynı zamanda yeni huzursuzluklar da Fransa dışına taşmıştı (Kedourie, 1971: 84). Sanayi toplumuna geçiş ile birlikte ulusçuluk adına çeşitli değişimlere gebe olduğu bilinmektedir. Ulusçuluğun sanayi toplumunun sonuçlarından biri olduğunu ifade etmek gerekir (Gellner, 2006: 97). Ulus ve ulusçuluk fikri 18. yy sona ererken çok az insanın ilgilendiği bir konuydu. Sadece siyasi bir slogandan bir nebze fazlasını ifade ediyordu. Fakat 20. yy’a gelinmesiyle birlikte ulusçuluk fikri Marx’ın da belirttiği gibi kitleleri yönlendirme ve yönetme gücünü eline alan ve ciddiye alınması gereken bir güç haline geldi (Schulze, 2005: 135). Sanayi toplumuna paralel bir şekilde gelişim gösteren kapitalist ekonomik model sürekli daha fazla kâr elde etme üzerine kurulmuştur. Bu durum şans eseri ya da bilinçli olarak ulusçuluğun oluşumunu beraberinde getirmiştir. Zaten Anderson da ulus fikrinin bu kadar başarılı olmasında kapitalizmin başarısının yadsınamaz olduğunu ifade etmektedir (Anderson, 1995: 52). Öte yandan Anderson ulusçuluk oluşumunun temelde farklı kutsalların öneminin yitirilişiyle başladığını da belirtmektedir. Bunlardan birinci dini olarak kutsal sayılan yazı sistemleridir. Latince’nin dinin kabul ettiği dil olması nedeniyle halklar nezdinde kutsallığının bulunduğunu fakat bu kutsallığın dini değerlerin yavaş yavaş önemini yitirilişiyle birlikte durumdan etkilendiğini ifade etmektedir. Matbaa’nın gelişimiyle yayıncılar başlarda Latince kitaplar basıyor olsalar da zaman içinde Latince kitapların Pazar doygunluğuna eriştiğini söylemektedir. Ne var ki, kâr elde etmek niyetinde olan matbaacıların bu defa Latince okuyamayan halka yöneldiklerini ve halkın kendi yerel dillerinde kitaplar yayımlamaya başladıklarını söylemektedir. Öyle ki, ilk biz ve öteki fikrinin ve paralel olarak ulusçuluk fikrinin de bu kitaplar ve kendi dilimiz sahiplenilişiyle oluştuğuna dikkat çekmektedir. Bu durumun kişilerin hem kendi hem de kendi dışındakiler hakkında düşünmesine fırsat vermiş olması ilginçtir (Anderson, 1995: 51-56). Bu fikre paralel olarak Schulze 13. yy’da Paris Üniversitesi’nin sadece dil aracılığıyla tanınabilen çeşitli uluslara sahip olduğunu ifade etmektedir (Schulze, 2005:

¹ Her ulusun kökenine inmenin çalışmanın çerçevesini bir hayli zorlayacağı düşüncesiyle var olduğu kabulü ile ele alınmış ayrıca ulusların kökenlerine yer verilmemiştir.

104).² Dolayısıyla başlangıçta dil farklılıkları günümüzdeki anlamda ulus fikrinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. İkincisi, bireylerin tanrısal bir buyruk neticesinde bir kral tarafından yönetiliyor olmasının değiştirilemezliğinin kutsallığını yitirdiğini ifade etmektedir (Anderson, 1995: 51). Gellner da benzer bir şekilde sanayi toplumuyla birlikte oluşan reform hareketlerinin ulusçuluk ile girift bir şekilde ortaya çıktığını söylemektedir. Okuryazarlığın artışı, bireyciliğin ve kentli nüfusun artışının ulusçuluğun habercisi olduğuna dikkat çekmektedir (Gellner, 2006: 119). Sanayileşme ile birlikte bireylerin gündelik yaşamlarında oluşan köklü değişimler, toplumları birbirine bağlayan soyut mitlerin ve sadakatlerin kaybolmasına neden olmuştur. Keskin çizgilerle belirli eski dine dayalı yapılar, toplumsal sınıflar ve sağlam yapılı tarım toplumu özellikleri parçalanmış ve yığınlarla insan yeni anlamlar arayışına girmiştir (Schulze, 2005: 148). Ulusçuluk fikri tam da bu yeni anlam arayışına hitap eden, birlikte yaşam mitine karşılık gelen bir fikir olarak kabul gördü. Modernleşmeyle birlikte söz konusu kutsalların önemini yitirisi bireyin aidiyet duygusuna ihtiyaç duymasını tetiklemiştir. Söz konusu ihtiyacı ulusçuluk fikri, bireyin tıpkı aile, akrabalık bağları gibi biyolojik eksenli bir bağa tutunarak kendini güvende hissetmesini sağlayarak gidermiştir (Zabunoğlu, 2018: 541). Sanayi İnkılâbının oluşumu ile ortaya çıkan yeni sınıflar yeni tip yönetimi de beraberinde zorlamaya başlamıştır. Geçmişte imparatorlukların yönettikleri devletleri ilgilendiren, ailelerin bağları ve ilişkileriydi ve dil, din farkı gibi olguların önemi minimumdu. Fakat yeni dönemde yeni toplumsal sınıflar çok farklı bir görünüme büründü. Yeni ekonomik ilişkiler, şehirleşme ile Sanayi İnkılâbının özellikleri akın akın her yere nüfuz ederek eski sisteme geri dönüşü imkânsızlaştırmıştır (Kedourie, 1971: 87). Fransız İhtilali sonucu imparatorlukların dağılmaya başlaması, çoğalan sınırlar ve neticesinde oluşan rekabet ulusçuluk fikrinin artışının zeminini hazırlamıştı (Zabunoğlu, 2018: 546).

Ulus-devleti ise bu minvalde kısaca ulusunu yaratmış devlet olarak tanımlamak mümkündür (Çağhan, 2007: 1). Ulus-devlet nosyonunun nüvelerinin uluslaşma düşüncesiyle başladığı ve hatta devletlerin tarihsel süreçte ulus-devleşme mecburiyetinde kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Avcı-toplayıcı toplulukların yoğunlukta olduğu dönemlerde toplulukların oldukça küçük oluşu herhangi bir siyasi işbölümünü gerektirmiyordu. Tarım toplumuna geçiş ile birlikte bir kurum olarak devletten bahsedilmeye başlanmıştır. Fakat o dönemki devlet yapılanmaları birbirinden oldukça farklı bir şekil sergiliyorlardı. Totaliter, kanunlara saygılı, imparatorluklar, şehir devletleri, yerel topluluklar vb. farklı şekilleri vardı (Gellner, 2006: 72-86). Öte yandan tarım toplumlarında çok çeşitli kültürler yer alıyordu fakat hiçbiri kültürel üstünlük kurarak siyasi hâkimiyeti ele geçirmeye çabalamıyordu. Kültür sadece yerel toplulukları tarif için kullanılıyordu. Tarım toplumlarında şimdiki ulusçuluklarda olduğu gibi kategorik kimlik sahipliği yoktu ve ilgi de duyulmuyordu (Gellner, 2006: 84-85). Benzer şekilde feodal toplumlarda ya da imparatorluklarda merkezileşme yoktu denilebilir. Zira

²Hatta Schulze eserin devamında, üniversitelerde uygulanan bir takım uluslararası ayrıştırma uygulamalarının öğrenciler arasında sürtüşmelere neden olduğunu ve günümüzdeki vatanseverlik tablolarının ilk olarak buralarda görüldüğünü ve hatta 1328 gibi erken bir tarihte Oxford'un öğrencilerin ulusal bağlılıkları nedeniyle çıkan sürtüşmeler sonucunda söz konusu uluslararası ayrışma uygulamasına son verdiğine dikkat çekmektedir. Dolayısıyla biz duygusunun ve ulusal aidiyetlerin dil eksenli ve ötekilerle karşılaşma durumunda ortaya çıktığını ifade etmektedir (Schulze, 2005: 105).

hükmetme ekseriyetle ekonomik eksenli ilerliyordu. Saltanat döneminde tüm halkın hayatını düzenleyen kalıcı ve yoğun uygulamalar yoktu. Dolayısıyla günümüzdeki ulus-devletlerdeki merkezi yönetim Avrupa'nın hiçbir yerinde yoktu (Mann, 1990: 39-40; akt. Pierson, 2000: 74). Fransız İhtilali sonrasında dönemin önemli aktörlerinden Papaz Sieyes 1789'da yaptığı ünlü konuşmasında; ulusu soylular, askerler, din adamları gibi zümreler dışında kalan fakat gerçekte toplum için en çok çalışan ve en faydalı olan halkı tanımlamak için kullanarak bir çığır açmış ve devlet yönetiminin halkın yani ulusun elinde olması gerektiğini ifade ederek (Schulze, 2005: 151-152) bir anlamda ulus-devletlerin düşmesine basmıştır. 16. yy'da ortaya çıkan ve 17. yy boyunca kabul edilen devlet biçimi olan mutlakiyet ise ulus-devlet öncesi geçiş sürecini ifade etmektedir (Pierson, 2000: 77). Öte yandan Mutlakiyetçilik dönemine denk gelse de Vestfalya Anlaşması'nın ve Vestfalya Sistemi'nin de ulus-devletin başlangıcı olduğu kabulü bulunmaktadır. Zira bu anlaşma ile günümüzdeki uluslararası düzenin, bununla birlikte devletin merkezleşmesinin, kendi topraklarındaki egemenlik ile diğer devletler gibi başka egemenlerin söz sahibi olmayışı gibi hususların bu anlaşma ile kabul edilmesinin ulus-devletleşme yönünde büyük bir adım olduğu kabul edilmektedir (Pierson, 2000: 81-82). Elbette monarklarla ulusun bir aradalığını düşünen bir sitemin kabulüne dayanan Vestfalya Sistemi'nin tam olarak ulus-devlet özelliğine sahip olmadığı düşüncesi de doğruluğu teslim edilmesi gereken bir olgudur (Schulze, 2005: 196). 1820'lerden sonra ulusçuluk şekillenen değil bilinçli olarak yönelinen bir fikir haline gelmiştir. Anderson bu durumu su damlacığıyla oluşan kayaya benzeterek basılan kitaplarda Fransız devriminin giderek yükselen bir şekilde yer aldığını ve her yere yavaş yavaş yayıldığını ifade etmektedir (Anderson, 1995: 83-97). Amerika'daki bir takım siyasi karışıklıklar sonucunda ortaya çıkan ulus-devlet, cumhuriyetçi kurumlar, eşit yurttaşlık, halk egemenliği, ulusal bayrak ve marşlar gibi kavramsal öncüller Avrupa'daki ulusçulukla birleşerek artık bağımsız ulus-devletlerin süratle oluşumunu sağlamıştır. 19. yy'ın ikinci yarısından itibaren artık ulus-devlet modeli korsanlanabilir hale gelmiş ve tüm dünyada başarılı bir model olarak yayılmaya devam etmiştir. Hatta dönem içinde halen varlığını sürdüren bazı hanedanlıkların devam edebilmek amacıyla seçtikleri bir ulusa doğru yönelim göstermiş olsalar da bu tavır işe yaramamış ve tüm hanedanlıklar zamanla ortadan kalkmıştır (Anderson, 1995: 97-101). 19. yy başlarında yeni kurulacak yönetim şeklinin ulus-devlet formunda olacağı kabul edilemezdi. Pek çok devlet adamı bu düşüncüyü bir hayal, çılgın insanların rüyası olarak görüyordu. Napoleon'un devrilmesinden sonra bir araya gelen Avrupalı Devlet adamları ne olacağı konusunda ciddi korkulara sahiplerdi ve gücünü ulustan alan devlet fikri oldukça devrimci bir fikir olarak görülüyordu (Schulze, 2005: 196). Fakat ulus fikrinin halk nezdinde yayılması, halkın yönetimde söz sahibi olma arzusu ve çeşitli plebisit uygulamaları ile halkın yönetime katılımı gibi etkenler bir taraftan ulus-devletleşmeyi mecburi kılıyordu ve öncelikle Avrupa için en makul ve mantıklı süreç olarak beliriyordu (Schulze, 2005: 198). Ekonomik ve teknolojik değişimlerin de etkisiyle 1905 ile 1960 yılları arasında Avrupa'da İmparatorluk tamamen terk edilmiş ve ulus-devlet yeni siyasi yönetim olarak yerleşmiştir (Gellner, 2003: 121). 19. yy'ın sonlarıyla birlikte ulus-devlet modeli Asya ve Afrika'da da görülmeye başlanmıştır. Avrupa'daki Berlin Kongresi'nin yerini Avrupalı olmayanlarında bulunduğu Milletler Birliği almıştır (Anderson, 1995: 126-129). Avrupa'nın ulus-devletleşmesinin ardından yaşanan Birinci Dünya Savaşı, yeni kurulan ve ulusal birlik heyecanına sahip devletlerin hislerinin küresel düzlemde

meşrulaşmasını ve kemikleşmesini sağlama gizli işlevini yerine getirmiştir (Schulze, 2005: 260). Günümüzde dahi ulusal birlik ve bütünlük ruhundan bahsederken Birinci Dünya Savaşı'ndaki birliktelik ruhu örnek gösterilmektedir. Bununla birlikte Ulusçuluk hareketi her ne kadar Avrupa'da başlamış olsa da özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sömürgecilik hareketlerinin gerilemesi durumuyla Avrupa'nın karşısına dikilmiştir (Devrim, 1993: 27).

Günümüzde ulusların, ulusçuluğun ve ulus-devletlerin başlangıcı olmayan bir şekilde önceden beri var olduğu düşüncesine sahibizdir. Devlet, nüfus ve kültürün karşı konulamaz bir şekilde bir araya gelmesi ulusal kimliklerin önceden beri var olduğu düşüncesini işlevselleştirir (Breuilly, 2006: 31). Fakat literatüre bakıldığında durumun bir nevi başarı öyküsü olduğu karşımıza çıkmaktadır. Ulus-devletin dünyanın neredeyse tamamında uygulanan bir model haline gelmesini sistemin başarısı olarak okumak mümkündür.

2. Ulusal/Millî Marşlar

Ulusların ulus-devletleşme sürecine girmesiyle birlikte yeni kurulan bu yönetim şeklinin hem halk nezdinde hem de diğer devletlere hitaben kabulü amacıyla bir takım ulusal parametrelere ihtiyaç duyulmuştur. Ulus-devletleşme yaşayan her devlet Fukuyama'nın 'yeniden yapılanma' (Fukuyama, 2008) olarak ifade ettiği yenilenme ve eski istikrarlı yapısını yeniden kazanma süreci yaşamıştır. Bu süreçte ulus-devletleşme ile ulus vatandaşı olma kimliğinin benimsenmesi önemli görülmüştür. Her ulus-devlet ve yönetimi, kendi vatandaşının zihninde kabul görmeli ve söz konusu yeni yönetimi benimsemeliydi. Bu noktada halka hitap ederek halkın ulusçuluğu ve ulus-devleti benimsemesi önemsendi. Vatandaşlığın işleyişi ulus-devletler ile devletin ulusal mensubu olan halk arasındaki ilişkinin kurulmasını sağlamıştır (Pierson, 2000: 54). Ulus-devletleşme sürecinde yaratılması/inşa edilmesi söz konusu olan vatandaşlık kimliği için halkın soyut değerlerinden yardım alınması gerekiyordu. Vatandaşlığın inşasına yönelik temel fikirleri Rousseau'nun eserlerinden okumak mümkündür. Ağaoğulları Rousseau'dan şu şekilde aktarmaktadır: "*vatandaş olduğunun bilincinde olan insan; kişiliğini devlet ile olan ilişkisi içinde gören, kendi varlığını devletin varlığının bir parçası olarak algılayan ve böylece bu büyük bütün ile bir anlamda özdeşleşen, kendisini vatanın bir üyesi olarak hisseden ve vatani yalnız bir insanın salt kendisine duyduğu eşsiz duyguyla seven insandır*" (Rousseau, 2005:101; akt. Ağaoğulları, 2006: 151). Söz konusu vatandaşlık kimliğini pekiştirmek hedefiyle bayrak, ulusal bayramlar, ulusal törenler, ulusal tatiller, millî marşlar vb. parametreler oluşturulmuştur. Bu parametreler ile farklı sosyo- ekonomik yapıdaki vatandaşları, farklı sosyo-kültürel yapıdaki vatandaşları ve hatta farklı etnik yapıdaki vatandaşları ortak olarak biz duygusunda birleştirerek aidiyet hissini sağlamanın mümkünlüğü hedeflenmiştir (Çetindağ-Kılıç, 2011: 315). Tüm bu parametreler yeni kurulan yönetim şekline ve perspektifine göre dizayn edilmiştir. Ulusal parametreler hem kendi vatandaşlarına hem de diğer dünya ülkelerine bir ulus imajı sunmaktadır. Durkheimci anlamda modern totemler olarak hizmet ederler. Ulusların kimliklerini yeniden ve yeniden benimseterek hem vatandaşları hem de resmi otoriteyi onurlandırarak geleceğe aktarımını sağlarlar (Cerulo, 1993: 244). Her ulusun kendi parametreleri kendi bireysel tercihleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Nitekim her ulus-devletin millî marş ve bayrak ve ulusal tören gibi parametreleri mutlaka içerimlediği net olarak karşımıza çıkmaktadır. Halkın

ekonomik statüsü, mesleği, cinsiyeti, ikamet ettiği yer neresi olursa olsun devlet vatandaşlığı kişilerin tek bir ülkü çerçevesinde toplaşmasını ve birliktelik duygusuyla hareket etmesini sağlayacaktı ve öyle de oldu. Örneğin; bizler de İstiklal Marşımızı duyduğumuzda bu ülkenin vatandaşı olmanın verdiği özgüveni iliklerimize kadar hissederiz. Bu durum hem bireylerin ulus-devletin meşruluğunu kabul etmesi hem de bunu bir değer olarak gelecek nesillere aktarmasını sağlamaktadır. Yani başka bir deyişle ulus-devlet bu yolla kendini oluşturan bireylere ölümsüzlüğü vaat etmektedir (Çetindağ-Kılıç, 2011: 321).

Millî marşlar da bu parametrelerden yalnızca biri olarak ifade edilebilir. Fakat yalnızca biri demek tek başına yeterli olmayacaktır. Zira millî marşları her ulusun birer özet metni, imajı, kültürel ve tarihi mirasını barındıran bir nevi tuğrası olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Millî marş kavramı Almanca 'national hyme', İngilizce "national anthem" latince 'hyme' kavramına dayanmaktadır. Ulus-devlet öncesinde tanrıları ve kahramanları övme işlevine sahip şarkılar olarak Mısır, Yunan ve Roma kültüründe yer alarak ortaçağdan günümüze kadar işlevsellik kazandırılmıştır (Tepebaşılı, 2005: 384). Millî marşlar müziğin insan üzerindeki etkisinin de göz önünde bulundurulmasıyla oluşturulmuştur denilebilir. Zira arkaik dönemlerden günümüze kadar müziğin insan üzerindeki tesiri değişmemektedir ve dolayısıyla pek çok alanda müzik bir araç işlevi görmektedir. Ulus-devletleşme süreci de bu durumdan payına düşeni almıştır. Millî marş kavramı üzerine pek çok tanımlama bulmak mümkündür. Cerulo millî marşları şu şekilde tanımlamaktadır:

"Millî marşlar, bir ülkenin sloganı, arması veya bayrağının müzikteki karşılığı olan resmi vatansever sembollerdir. Bu itibarla, ulusun kimliğini veya karakterini, iktidardakiler tarafından ortaya konan ruh halini, arzularını ve hedeflerini temsil ederler. Marşlar, diğer ulusal semboller gibi, bir ulusun "arama kartı" haline gelir. Bunlar, ulusların kendilerini birbirlerinden ayırt etmelerini veya "kimlik" sınırlarını yeniden doğrulamalarını sağlayan modern totem işaretleridir" (Cerulo, 1989: 78).

Her ulus-devletin mutlaka millî marşı bulunmaktadır. Fakat marşların muhtevası incelendiğinde standartın yakalanmadığı ve her ulus-devletin kendi yapısına özgü olarak bir millî marşa sahip olduğu görülmektedir. Nitekim Pierson'un da ifade ettiği gibi tüm dünya ulus-devletlerinin yerleştirilebileceği tek bir mantık ya da tek bir ulus-devlet biçimi bulunmamaktadır (Pierson, 2000, 91). 19. yy'dan itibaren önce Orta Avrupa ve Güney Amerika'da 20. yy'da ise Doğu ülkeleri ve Afrika'da milli marşların kabulünün devam ettiği görülmektedir.

Millî marşlar her ne kadar ulus-devletleşme ile kabul edilen metinler olarak dikkat çekse de henüz ulusçuluk fikrinin yaygınlaştığı daha erken dönemlerde de ulusal metinlere rastlamak mümkündür. Öyle ki bu metinleri millî marşların kabulü öncesi dönemde ulusçuluk fikrinin yaygınlaştırılması işlevini gören metinler olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır. Ulus-devletleşme sürecinde önemini teslim edilmesi gereken bir şeyde halk arasında dolaşan ulusal metinlerdi. Örneğin 1808 gibi erken bir tarihte İspanyolların "Vatandaşlık İlkeleri" başlıklı metni pek çok Avrupa diline çevrilerek büyük bir alana yayılmıştı:

“Söyle bana çocuk kimsin sen?

Bir İspanyol

Ne anlama gelir bu bir İspanyol?

Dürüst bir adam

Kaç tane görevi vardır böyle bir adamın?

Üç: Katolik Hristiyan olmalı, dinini, vatanını ve yasalarını savunmalı ve baskı altında kalmaktansa ölmeli...” (Wiesbaden, 1965: 309; akt. Schulze, 2005: 175).

Metinde “ulusçuluk” fikrinin temel yapıtaşları net bir şekilde ifade edilmektedir. Dönemde buna benzer pek çok edebi metnin benzer temalara yer verdiği ve halk nezdinde kabul gördüğü bilinmektedir. Bu süreçte halka özgürlük fikri, öteki yani düşman fikri üzerinden belirtiliyordu.³Ulusal birlik, vatanseverlik, düşmana karşı birleşme gibi ateşli duygular şiirin gücüne dayanılarak oluşturuluyordu. Hatta millî marş öncesine dayanan bu metinlerde “Doğrul, Ayağa kalk ve ilerle, tehlikeye ve ölüme doğru” vb. emir kipleriyle ifade edilen sözler bulunuyordu (Schulze, 2005: 185). Bu metinler aracılığıyla ulus fikrinin tüm topluma yayılması hedefleniyordu. Benzer bir süreci ifade eden örneklerden biri de 1814 yılına ait bir ulusçu Alman topluluğun yazılı kurallarından birinde görülmektedir:

“Ulusumuz üzücü bir şekilde zamanımıza uygun şarkılardan yoksun olduğu için ve insanlar, özellikle eğitimsiz kesim, duygularını ciddiyetle şarkılarla ifade etmeye alışkın olduklarından, topluluk bu ihtiyacı elinden geldiğince karşılamaya çalışır. Bu yüzden, her üyenin, Theodor Körner’inkiler gibi gerçek Alman şarkılarına, kendi toplumsal çevresinde yaygınlaştırmasına karar verilmiştir...” (Nipperdey, 1983: 268; akt. Schulze, 2005: 186).

Ulus-devletleşme sürecinde kabul edilen millî marşların ekseriyetle düzenlenen yarışmalar sonucu yöneticiler tarafından seçildiği ya da ulusal olarak değerli görülen eski metinlerin kullanıldığı görülmektedir. Pek çok ulus-devletin en iyi millî marşa çeşitli ödüller sunarak ulusal birlikteliği en iyi ifade eden millî marşı bulmaya çalıştığı söylenebilir (Cerulo, 1989: 78). Ülkemizde de benzer süreçlerin yaşandığı bilinmektedir.

Millî marşlar sadece benimsenmekle kalmayan nesilden nesile aktarımı hedeflenen metinlerdir. Bu amaçla okullarda ve pek çok resmi etkinlikte tekrarı sağlanır ve böylelikle evrensel meşruluğu pekiştirilir. Çetindağ-Kılıç millî marşların hissettirdiklerine yönelik toparlayıcı şu ifadeyi kullanmaktadır: “*Hareketsiz ve huşu içinde, dinsel bir ayindeymişçesine millî marşa eşlik eden birey, kendi değersiz varlığına anlam katarken, yönetimin gücüne de kendisini katmaktadır*” (Çetindağ-Kılıç, 2011: 324). Öte yandan millî marşlara başka hiçbir müzikal üretimde olmayan bir özerklik verilerek gücü artırılır (Cerulo, 1989: 79). Millî bir şarkı bir ülkenin kalbi ve ruhudur. Millî duygulara ilham verir. Önemli törenler ya da uluslararası çeşitli müsabakalarda söylendiğinde veya çalındığında gurur ve vatanseverlik hislerini uyandırır. Bu nedenle millî marşların ulus-devletlerin özet metinleri olarak kabul edilmesi yanlış olmayacaktır. Farklı ülkelerin tarihi ve kültürel mirasını anlamak için millî

³ Benzer örnekler için Bkz: Schulze V. (2005), Avrupa’da Ulus ve Devlet, (çev. Timuçin Binder), Literatür Yayıncılık:İstanbul).

marşlar yardımcı araç formundadır. Anderson marşların önemli törenlerde dile getirildiği anda vatandaşların hislerine yönelik fikirlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Millî bayramlarda söylenen millî marşları örnek alın. Sözler ne kadar bayağı, ezgi ne kadar sıradan olursa olsun bu marşların söylenmesinde bir eşzamanlılık deneyimi vardır. Böyle anlarda birbirine tamamen yabancı insanlar aynı ezginin eşliğinde aynı dizeleri okur. İmge: tek bir tını. Hayali cemaatin fiziksel gerçekliğini yankıda bulma imkânı demektir. Nasıl da kendinden geçer insan bu tek tınıda! Başkalarının da bizimle tam aynı anda ve şekilde bu şarkıları söylediğinin bilincinde olsak bile onların kim olduklarını hatta yanı başımızdakiler dışında kalanların nerede oldukları hakkında en küçük fikrimiz yoktur. Bizi birbirimize bağlayan hayali bir ses dışında hiçbir şey yoktur” (Anderson, 1995: 162-163).

Millî marşların pek çok ülkede eğitim kurumlarında sıklıkla dile getirildiği bilinmektedir. Nitekim millî marşlar aracılığıyla ulusçuluk perspektifinin nesilden nesile aktarım işlevi oldukça önemlidir. Rousseau bireylerin ulusunu seven gerçek vatandaşlar haline gelmesinin bir günde olacak bir iş olmadığını dolayısıyla insanların çocukluktan itibaren vatan sevgisinin bilgisine ve hissine vakıf olmaları gerektiğini ifade etmektedir (Rousseau, 1986: 101; akt. Ağaoğulları, 2006: 157). Eğitim kurumlarında millî marşlara verilen önemin nedeni tam da burada görülmektedir.

Dünya üzerinde yüzlerce sayıya ulaşmış ulus-devlet bulunmaktadır. Bulunan her ulus-devletin sahip olduğu ulusal parametrelerden biri olan millî marşları incelendiğinde çok farklı konfigürasyonlarda marşların bulunduğu açıktır. Yunanistan marşı 158 mısra ile dünyadaki en uzun marştır, Japon millî marşı ise yaklaşık 1000 yıl öncesine dayanan bir metin olması nedeniyle en eski marş olarak kabul edilir ve destansı bir özelliği vardır (Önal, 2017: 156). Bazı marşlar ülkenin coğrafi güzelliklerinden bahsederken bazılarının savaş döneminde yazıldığı sözlerinden anlaşılmaktadır. Bir ulusun coğrafi konumu, sömürge dönemi yaşayıp yaşamadığı, vatandaşı ile kurduğu iletişim yöntemleri, içinde bulunduğu dönemin özellikleri gibi pek çok etken millî marşların çeşitlenmesini sağlamaktadır (Cerulo, 1993: 244). Ulus-devletleşme sürecinde millî marşlarda aile, komşu, akraba gibi metaforların kullanımı yetersiz görülmüş ve sembollerin yaratıldığı dönemdeki ulusal özellikleri içeren temalar rehber olarak seçilmiştir (Cerulo, 1989: 77). Devlet yapıları farklı özelliklerde olsa da dünya üzerinde bir ulusa sahip olma tahayyülü hemen hemen aynıdır. Millî marşların büyük bir çoğunluğu eski metinlerdir. 19. ve 20. yy'ın ideolojilerini ve ülkelerin ulus-devletleşme süreçlerine gönderme yapmaktadırlar. Öte yandan ulusçu perspektif değişmez bir biçimde tümünde işlerlik kazanmaktadır (Cusack, 235: 2005). Cusack millî marşları aynı zamanda ulusal ilahiler olarak nitelendirmektedir. Her ne kadar dini temalar içerilse de, temelde Tanrıya değil halk nezdinde kutsallığın atfedildiği ulusa yönelik metinlerdir. Öte yandan ulus-devletleşme sürecinde ulusun diğer uluslardan ayıran özelliklerinin övülerek ayrışması gerekliliğini millî marşlar aracılığıyla sağlamak mümkün olmuştur (Cusack, 238: 2005). Bu perspektif bizim ulusumuz ve öteki uluslar ayrımını zihinlerde netleştirme işlevini görmüştür. Ekseriyetle geniş halk kitlelerine seslenen millî marşlar halkın anlayacağı ve onlar için anlamlı olan ifadeleri barındırmaktadır (Tepebaşı, 2005: 385). Dolayısıyla ulus-devletin millî hislerini,

kendilerine özgü perspektiflerini, kültürel ve tarihsel miraslarının seyrini en iyi şekilde millî marşlarda görmek mümkündür.

3. Araştırmanın Deseni, Yöntem ve Örneklemi

Çalışma nitel araştırma deseninde içerik analizi formunda bir çalışma olarak tasarlanmıştır. İçerik analizinde elde edilen veriyi açıklamada oluşan temalar önemlidir. İçerik analizi, verilerin tanımlanması ve birbirine benzeyen verilerin bir araya getirilerek belirli kavramlar ve temalar ışığında açıklanmasını hedeflemektedir (Yıldırım&Şimşek, 2013: 259). Çalışma öncesinde literatür taraması yapıldığında ekseriyetle Avrupa kıtasında bulunan ulus-devletlerin millî marşlarını merkeze alan çalışmaların varlığı görülmüştür. Fakat ulus-devletleşmenin her bir kıtada ve ülkede farklı cereyan ettiği düşünülürken salt Avrupa merkezli değil diğer kıtalardaki ulus-devletlerin millî marşlarının da irdelenmesi gerekliliği öngörülmüştür. Dolayısıyla her bir kıtada bulunan ve en kalabalık nüfusa sahip olan üç ülkenin millî marşları örneklem olarak seçilmiştir ve böylece bölgesel marşların hem ülkeler hem de kıtalar bazında karşılaştırmalı analizinin yapılması amaçlanmıştır. Asya kıtasında; Çin, Hindistan ve Endonezya, Avrupa kıtasında; Almanya, Fransa, Birleşik Krallık (İngiltere), Afrika kıtasında; Nijerya, Etiyopya, Mısır, Güney Amerika kıtasında; Brezilya, Kolombiya, Arjantin, Kuzey Amerika kıtasında; ABD, Meksika ve Kanada ülkelerinin millî marşlarına yer verilmiştir. Okyanusya kıtasında bulunan en kalabalık üç ülkenin monarşik devletler statüsünde bulunmaları nedeniyle çalışma içerisinde yer verilmemiştir. Millî marşlar içerdikleri çeşitli değerler ve ana fikirleri çerçevesinde temalara ayrıştırılarak yorumlanmıştır. Marşların kısa olması durumunda tamamına, uzun olması durumunda ise en fazla üç kıtasına yer verilmiştir. Fakat temalarına yönelik yorumlamalar yapılırken marşların tamamı göz önüne alınmıştır. Çalışma sonunda temalar tablosu hazırlanmış ve bu tablo ile örneklem olarak seçilen ülkelerin ve tüm kıtaların millî marşlarının temalarını tek bir şablonda görmenin genel olarak millî marşlar ile ülkeler arasındaki ilişkiyi yorumlamada faydalı olacağı düşünülmüştür.

3.1. Asya Kıtasındaki Millî Marşlar

Asya kıtası dünyada hem yüzölçümü açısından hem de nüfus açısından en büyük ve kalabalık kıtadır. Dünya nüfusunun yarıdan fazlasına ev sahipliği yapmaktadır. Dünya'daki en kalabalık 10 ülkenin 7'si Asya kıtasında bulunmaktadır. Bu nedenle diğer kıtalara göre çok daha farklı çeşitte etnik yapı ve dilleri, dolayısıyla çok sayıda ulus-devleti bünyesinde barındırmaktadır. Asya'da ulusçuluğun yayılması ile özellikle 1970 sonrasında hemen hemen tüm ülkelerin Avrupa'nın gücünü kırarak bağımsızlığını kazandığı görülmektedir. Asya kıtasındaki en kalabalık üç ülke sırasıyla Çin, Hindistan ve Endonezya olarak karşımıza çıkmaktadır (AnaBritannica, 1992: 435-450).

3.1.1. Çin

Çin hem Asya kıtasının hem de dünyanın en kalabalık ülkesi olma özelliğine sahiptir. Çin'in %94 gibi yüksek bir oranda ortak dil, kültür ve tarihe sahip bir devlet olması (Bigeç, 1984: 1398) onu farklı kılan özelliklerindedir. Ülkenin millî marşı 21 Eylül 1949 yılında Komünist Parti'nin yönetimi ele almasının akabinde 27 Eylül 1949 tarihinde geçici marş olarak ilan edilmiştir. Süreç içinde bir dizi değişiklik yaşasa da son

tahlilde 1982 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin millî marşı olarak kabul edilmiştir (URL-2). Çin millî marşı aşağıdaki gibidir:

Kalkın! Kölelik yapmak istemeyen insanlar
Bedenlerimizle yeni seddimizi inşa edelim
Kalkın! Kölelik yapmak istemeyen insanlar
Bedenlerimizle yeni seddimizi inşa edelim
Çin halkı en muhataralı zamanlarına ulaştı
Herkes var gücüyle kükremek zorunda
Kalkın! Kalkın! Kalkın!

Milyonlarca insanımız tek yürek
Düşman ateşine kahramanca göğüs gerelim, ileri!
Düşman ateşine kahramanca göğüs gerelim, ileri!
İleri! İleri! Marş!(URL-3)

Marşın içeriği: Marşın bir film şarkısı iken millî marşa dönüşümü ilginç olmakla birlikte (URL-4) ülkenin zorda olduğu bir zamanda halk tarafından benimsenmiş olması kıymetlidir. Sözlerinde düşmana karşı savaşma, ulusal birlik, “yeni seddimiz” derken Çin Seddi'ne gönderme yaparak tarihsel deneyime övgü gibi temaların var olduğu görülmektedir.

3.1.2. Hindistan

Hindistan Çin'den sonra dünyanın en kalabalık ikinci nüfusuna sahiptir. Dünya nüfusunun %15'lik dilimine ev sahipliği yaptığı ve aynı zamanda üçüncü dünyanın en büyük devletlerinden biri olduğu bilinmektedir (Devrim,1993: 120-122). Hindistan yarımadası çok çeşitli dillerin ve etnik grupların bir arada yaşadığı bir bölgedir. Hindistan'da ulus-devletleşme fikri İngiliz sömürgeciliği sonrasında ortaya çıkmıştır (Khilnani, 1999; akt. Fukuyama, 2008: 14). 1947 yılında İngiliz sömürgeciliğinden kurtularak bağımsızlığını kazanan ve Pakistan'dan ayrılan Hindistan (Devrim,1993: 27) 1950 yılında “Jana Gana Mana” (URL-5) isimli millî marşını ilan etmiştir.

Sen tüm insanların zihinlerinin hükümdarı,
Hindistan'ın kaderini çizersin.
Adın Pencap, Sind, Gucerat ve Marata'nın
Dravid, Orissa ve Bengal'in kalplerini canlandırır.
Vindya ve Himalaya tepelerinde yankılanır.
Yamuna ve Ganj müziklerine karışır ve
Hint denizinin dalgalarınca şarkı gibi söylenir.
Tüm inananların kurtuluşu senin elindedir.
Sen Hindistan'ın kaderini çizersin.
Zafer, zafer, zafer senin olsun. (URL-6)

Marşın içeriği: Marşın temeli bir Brahman ilahisine dayanmaktadır (URL-7).Nitekim ilk okunduğunda marş kime ithaf edilmiştir gibi bir düşünceye kapılmak mümkün gibi görünmektedir. Bir ilahinin sözleri olduğu öğrenildiğinde marşın Tanrı'ya ithaf edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla marş dini temaları içinde barındırmaktadır.

Zaten Hinduizm'in bu topraklarda birleştirici güç olması nedeniyle (Devrim, 1993: 121) millî marşın da dini içerikli seçildiği önemli bir veri olarak görülmektedir. Öte yandan ülkenin coğrafi özelliklerine, tepelerine, nehirlerine, denizine de yer verilmektedir. Fakat Hindistan'ın çok farklı etnik grupları barındırması ve bir halklar mozaiği olması nedeniyle klasik anlamda ulusal bağlılık yönünde temalara yer verilmediği dikkat çekmektedir.

3.1.3.Endonezya

Endonezya dünyanın en büyük ada ülkesi ve dünyadaki en kalabalık dördüncü ülkedir. Ülke 1945 yılında Hollanda sömürgesine karşı ulus-devlet olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Akabinde "Indonesia Raya" (Büyük Endonezya) isimli millî marşını kabul etmiştir. Endonezya millî marşı ilk olarak 1928 yılında ülkenin Hollanda'nın Endonezya'daki farklı yerel halklara yönelik böl ve yönet politikasına karşı(URL-8) bağımsızlık hareketleri sırasında yazılmış, Japon işgali sırasında da marşın bir kısmının kullanımına izin verilmiştir. Japon işgalinin de sona ermesi ve ülkenin bağımsızlığını ilan etmesinin ardından 1958 yılında bazı kısımları revize edilmiş olarak kabul edilerek resmi millî marş olarak ilan edilmiştir (URL-9).Endonezya millî marşı şu şekildedir:

Indonesia Raya (Büyük Endonezya)

Endonezya, benim memleketim
Kanımı döktüğüm toprak
İşte orada duruyorum
Vatanımın izcisiyim
Endonezya, benim milliyetim
Milletim ve vatanım
Haydi haykırılım
"Endonezya birleşiyor!"
Yaşasın toprağım, yaşasın devletim
Milletim, halkım, tamamen
Ruhunu inşa et, vücudunu inşa et
Büyük Endonezya için
Büyük Endonezya, bağımsız ve egemen!
Vatanım, sevdiğim ülkem
Büyük Endonezya, bağımsız ve egemen!
Yaşasın Büyük Endonezya! (URL-10).

Marşın İçeriği:Dönemin şartlarına uygun bir şekilde ulus-devlet olma hedefi millî marşta net bir şekilde görülebilmektedir. Endonezya'nın çok uluslu ve çok kültürlü yapısı tek ulusta birleşerek Hollanda sömürgeciliğine karşı birlik olma çağrısının varlığı anlaşılmaktadır. Marş içerisinde millet ve vatan temaları, düşmana karşı birlik olma temaları yer almaktadır. Tarihsel süreç içinde yaşanan kanlı savaflara da marş içerisinde yer verildi görülmektedir. Marşın devamında zengin yer altı kaynaklarına atıfta bulunularak sıklıkla topraktan övgüyle bahsedildiği de görülmektedir. Marşın içeriğine bakıldığında vatan sevgisi, vatana bağlılık, bağımsızlık temalarının öne çıktığı görülmektedir. 'Endonezya birleşti' söyleminden de birden fazla farklı yerel halkın

barındığı bir ülke olmasına rağmen tek bir ulus-devlet altında birleşmenin kastedildiği görülebilmektedir.

3.2. Avrupa Kıtasındaki Millî Marşlar

Avrupa kıtası ulusçuluk akımının ilk olarak görüldüğü yer olması itibarıyla en fazla devletlere bölünmüş kıta olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla devlet ve ulus kavramlarının birbiriyle çakıştığı ve birlikte kullanımının mümkün olduğu ilk kıta olmuştur (Devrim, 1993: 27). Hem ulus hem ulusçuluk hem de ulus-devlet fikirlerinin ilk ortaya çıktığı kıtanın Avrupa olması yönüyle Avrupa ülkelerindeki millî marşların ayrı bir öneme haiz olduğu açıktır. Dolayısıyla Avrupa'daki millî marşların içeriklerine dikkat etmek gerekmektedir. Belki de bu nedenle literatür taramasında ekseriyetle Avrupa'daki millî marşlara yönelik çalışmaların varlığı göze çarpmaktadır. Avrupa millî marşlarında dikkat çeken en önemli verinin Avrupa birliğine yönelik herhangi bir ifadenin yer alması (İnanç & Yaman, 2015: 24) olduğu görülmektedir. Avrupa kıtasındaki en kalabalık nüfusa sahip üç ülke sırasıyla: Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık (İngiltere)'dir.

3.2.1. Almanya

Almanya ulus ve ulusçuluk fikrinin oluşumunda özel bir yere sahiptir. Tarihsel süreçte hem radikal ulusçuluk fikrinin hem de ulusal duygu eksikliğinin her ikisinin de Almanya'ya atfedildiği görülmektedir. Öte yandan Prusya tarafından ulus-devlet ilan edilmesi, Hitler tarafından bir nevi kıta imparatorluğuna dönüştürülmesi vb. yaşanan süreçler Almanya'nın ulus-devletleşmesini etkileyen faktörlerdendir (Lepsius, 1985: 43). Almanya ulus-devlet olarak 1871 yılında kurulmuştur (Schulze, 2005: 172). Almanya yaşadığı savaştan dolayı her ne kadar zayıf düşse de sonrasında güçlü bir devlet bürokrasisi yaratmayı başarmıştır (Fukuyama, 2008: 15). Almanya millî marşı kuruluşuna göre oldukça geç denebilecek bir tarihte, 1922 yılında kabul edilmiştir. Marş öncelikle Avusturya'nın millî marşı olarak yazılmış fakat İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sözleri Almanya'ya özgü olacak şekilde revize edilerek kabul edilmiştir. 1933-45 yılları arasında Nazi marşı ile birlikte söylenmiş ve son olarak 1952 yılında yeniden düzenlenerek millî marş olarak kabul edilmiştir (URL-11). Almanya millî marşı şu şekildedir:

Birlik ve Adalet ve Özgürlük

Birlik ve adalet ve özgürlük
 Alman vatani için!
 Bu yolda hep ileri
 Kardeşçe el ele, kalp kalbe!
 Birlik ve adalet ve özgürlük
 Saadetin güvencesidir;
 Serpil saadetin parıltısıyla,
 Serpil, Alman vatani!
 Serpil saadetin parıltısıyla,
 Serpil, Alman vatani! (URL-12)

Marşın İçeriği: Marşın içeriğinde ekseriyetle birlik olma, özgürlük, Alman ulusu ve vatani için mutlu olma temalarının yer aldığı görülmektedir. Almanya'nın yaşadığı çalkantılı tarihsel süreçlere marş içerisinde yer verilmemesi dikkat çekicidir.

3.2.2. Fransa

Ulus-devlet fikrini yıllarca krallık etrafında yoğuran Fransa'nın yaşadığı zorlu tarihini marşına yansıttığı görülmektedir. Yoğun şiddet içerikli sözleriyle dikkat çeken Fransa millî marşı 1795 gibi erken bir dönemde kabul edilmiştir. Marş 1792 yılında heyecanlı bir ruh hali ile dönemin ordusu için yazılmıştır. İkinci İmparatorluk döneminde marş daha az 'devrimci' bir karaktere büründürmek amacıyla değiştirilmek istenmişse de İmparator III. Napolyon'un düşüşünden sonra 'La Marçèillaise' hemen eski haline getirilmiş ve bu haliyle kabul edilmiştir(URL-13). Fransa millî marşı şu şekildedir:

La Marçèillaise

İleri kardeşler vatan için ileri!

Şan şeref günü geldi çattı işte!

Karşımıza geçmiş kanlı sancağını

Tiranlık bir kez daha çekiyor göndere

Nasıl bağıyor duyuyor musunuz uzaktaki

Alanlarda bölük bölük askerler?

Saflarımıza dayandılar öldürmeye gelmişler.

Kanlarımızı, çocuklarımızı ve bizleri! (URL-14)

...

Marşın İçeriği: Marşın içerisinde düşman, savaş, kan, bayrak, asker temalarının yer aldığı görülmektedir. Dönem özelliklerine bakıldığında marşın içeriğinde paralı askerlerden bahsetmesi dikkat çekicidir. Öte yandan 'yeniden köle yapacaklarmış' söylemi de tarihsel bir gönderme içermektedir. Oldukça sert bir dile sahip olan millî marşın savaşmak ana fikriyle yazıldığı net bir şekilde görülebilmektedir. Ne var ki başlangıçta bir ordu için yazıldığı bilinen marş içeriği ile de bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Marşın dinamik bir silahlanma çağrısı sunuyormuş gibi bir yapısının olduğu da bilinmektedir (Cerulo, 1993: 247).

3.2.3. Birleşik Krallık (İngiltere)

İngiltere'de krallık siyasi otoriteden feragat etmiş ve bir ulus-devletle birlikte olmak şartıyla, tarihsel bir simge olarak devam etmek şartıyla varlığını sürdürmüştür (Schulze, 2005: 201). Bu nedenle Birleşik Krallık ulus-devlet statüsünde kabul edilmektedir. İngiltere millî marşı 1745 yılında krallık tarafından kabul edilip tanınmış ilk millî marş olma özelliğine sahiptir (Demir, 2019: 316). Fransızlardan alındığına dair çeşitli fikirler bulunmaktadır. Yazar ve bestecisinin tam olarak bilinmeyişi de dikkat çekicidir. Konu ile ilgili çeşitli spekülasyonlar bulunsa da anonim olarak kabul edilmektedir. 18. yy'dan bu yana bir dizi değişim yaşamış olan marş günümüzde millî marş olarak kabul edilmektedir (URL-15). İngiltere millî marşı şu şekildedir:

God Save The King (Tanrı Kralımızı Korusun)

Tanrı korusun iyi yürekli kralımızı,
 Uzun ömürler soylu kralımıza,
 Tanrı kralı korusun!
 Yengin kılsın onu,
 Mutlu ve şanlı,
 Başımızdan etmesin eksik;
 Tanrı kralı korusun!
 Tanrım en seçkin yetenekleri elindeki
 Ona başıyla gönülden kucaklar dolusu.
 Uzun yıllar başımızdan eksilmesin diye;
 Savunsun diye yasalarımızı.
 Ve haklı kılsın bizi diye
 Tüm yüreğimiz ve sesimizle haykırmamız için
 Tanrı kralı korusun! (URL-16)

Marşın İçeriği: Marşın içeriğine bakıldığında her ne kadar İngiltere ulus-devlet gibi gözüke de krallık yönetiminin varlığını sürdürdüğünün kabulü görülebilmektedir. Marş'ın temelde bir dua niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Tanrıya sesleniş şeklinde yazılmıştır. Sıklıkla Kral temasına yer verilmiştir. Ardından Tanrı, vatan toprağı, korunma arzusu temalarına yer verildiği, savaş betimlemesine yer vermeyen bir marş olduğu anlaşılmaktadır. "God Save The King" seyrek, basit bir ilahiyi andıran bir yapıya sahip gibi görünmektedir (Cerulo, 1993: 247).

3.3. Afrika Kıtasındaki Millî Marşlar

Afrika 16. yy'da Avrupa ülkeleri tarafından sömürgeye maruz kalmış en büyük kıta olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise hızla bağımsızlığını ilan eden ve ulus-devletleşen ülkelere ev sahipliği yapmaktadır (Tepeciklioğlu, 2012: 59). Özellikle 1950 sonrasında nüfusu artmaya başlayan Afrika'da bu konuda en büyük etkenin sömürgeciliğin sona ermiş olduğu düşünülmektedir (Orakçı, 2017: 3). Cusack Afrika marşlarının ekseriyetle ulusçuluğu yansıttığını, geçmişe olduğu kadar geleceğe de hitap ettiğini, uyanın, çalışın ve tanrıya şükran gibi temaların var olduğunu ifade eder. Öte yandan Afrika ulus-devletlerinin sömürgecilik sonrası kurulmaları nedeniyle sıklıkla bağımsızlık temasına yer verildiğine dikkat çekmektedir (Cusack, 235: 2005). Afrika'daki en kalabalık üç ülke sırasıyla; Nijerya, Etiyopya ve Mısır'dır.

3.3.1. Nijerya

İngiltere himayesinden sonra 1960 yılında bağımsızlığını ilan etmiş ve 1963 yılında Birleşmiş Milletlere üye olmuş bir devlettir (Resimli Ansiklopedi, 1983: 1436). Nijerya 240'dan fazla etnik gruba ev sahipliği yapması nedeniyle sık sık iç karışıklıklar yaşayan bir ülkedir (Ferhavi, 2015: 4). Bağımsızlık sonrası 1960-73 yılları arasında farklı bir millî marşa sahip olan Nijerya yaşadığı iç karışıklıkların da etkisiyle 1973 yılında aşağıdaki marşı millî marş olarak kabul etmiştir (URL-17). Nijerya millî marşı şu şekildedir:

Arise, O Compatriots (*Ayağa Kalkın, Ey Vatandaşlar*)

Ayağa kalkın, ey vatandaşlar, Nijerya'nın sesini takip edin
Anavatanımıza hizmet için
Sevgi, güç ve güvenle
Geçmiş kahramanlarımızın çabası
Boşuna olmamalıdır
Kalben ve güç ile hizmet etmek
Bir ulus için, özgürlük, barış ve birlik içerisinde birleşmiş olan.
Ah yaratıcı Tanrı, asaletimizi yönet
Liderlerimiz doğru yönlendir
Gençliğimize doğruyu tanıması için yardımcı ol
Sevgi ve dürüstlük içinde büyümeleri için
Ve adil ve gerçek yaşamaları için
Büyük yüce yüksekliklere ulaşmalarını
Bir ulus inşa etmelerini, barış ve adaletin hâkim olduğu (URL-18).

Marşın İçeriği: Millî marşın ülkenin 1967-70 yılları arasında yaşadığı kanlı olaylar (Resimli Ansiklopedi, 1983: 1436) sonrasında kabul edilmiş olması nedeniyle içerisinde yeniden yapılanma sürecinin varlığı görülebilmektedir. Ulus-devlet inşa etme sürecine yönelik bulunan Tanrıya yakarış kısmı henüz ulus-inşa sürecinde yazılmış bir metin olduğunu göstermektedir. Marşın içeriğinde hemen hemen tüm ulus-devlet sembollerinin varlığı göze çarpmaktadır. Tarihsel kahramanlıklara gönderme, vatana yürekten bağlılık, vatan için hizmet etme ve dini öğelerin yer aldığı görülebilmektedir.

3.3.2. Etiyopya

Etiyopya hem dünyada hem de Afrika'da en eski sömürgeleştirilemeyen ve ilk bağımsızlığını kazanan ülke olması yönüyle diğer Afrika ülkelerinden ayrılmaktadır. Etiyopya anayasasını 1931 yılında elde etmiş olsa da Cumhuriyet'e geçişi 1974 yılında gerçekleşmiştir (Akyol&Mohammed, 2016: 221-223). Etiyopya'nın tarihi içerisinde üç farklı millî marş kullandığı görülmektedir. 1930 ile 1975 arasında farklı bir millî marş kullanmışken bu marşın 1975 yılında değiştirildiği ve ikinci marşın da ancak 1992 yılına kadar kullanıldığı ve son olarak 1992 yılında kabul edilen marşın günümüzde kullanılmaya devam edildiği görülmektedir (URL-19).Aşağıda son olarak kullanılmaya başlanan marşın içeriğine yer verilmiştir.

Wädäfit Gäsgeshi Wudd Ennate Ityop'ya (İlerle, Sevgili Annemiz Etiyopya)

Etiyopya'mızda vatandaşlığa saygı güçlüdür;
Bir yandan diğer yana parıldayan millî gurur görülür.
Barış için, adalet için, halkların özgürlüğü için,
Eşitlik ve sevgi içinde bir aradayız.
Vakıf sağlam, insanlığı dışlamayız;
Bizler çalışarak yaşayan insanlarız.

Harika bir gelenek aşamasıdır, gururlu bir mirasın hanımı,
Doğal zarafet, yiğit bir halkın annesi.
Sizi koruyacağız - bir görevimiz var;

Bizim Etiyopya, yaşa! Ve seninle gurur duymamıza izin ver! (URL-20)

Marşın İçeriği: Marşın ülkenin geç döneminde kabul edilen bir marş olması içerisinde ulus-devletleşme sürecine özgü savaş temalarına yer verilmemesine sebep olmuştur demek yanlış olmayacaktır. Marşın içerisinde özgürlük, barış, vatandaşa olan saygı, eşitlik, vatana sevgi ve bağlılık gibi temaların varlığı görülmektedir. Öte yandan Etiyopya hakkında halkın annesi benzetmesi pek çok millî marşın erkekliğe ve erillığe gönderme yapan yapısının tam tersi bir yapıya sahip olduğu ve anneliğe, dişillığe gönderme yaptığı dikkat çekici ve ayırıcı bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3.3. Mısır

Marş 1960 yılında kabul edilmiştir (Cerulo, 1993: 254). Barışçıl içeriğe sahip bir marş kabul ettiği görülmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonra henüz marş olarak kabul edilmeden önce halk arasında popülerlik kazandığı bilinmektedir (URL-21). Dolayısıyla halk tarafından önceden kabul edilmiş bir marş olması halk nezdinde temsiliyetini artırmıştır denilebilir.

Biladi, Biladi, Biladi ("Memleketim, Memleketim, Memleketim)

Memleketim. Memleketim. Memleketim!

Askım ve gönlüm seninledir.

Ana vatanım. Ana vatanım!

Askım ve gönlüm seninledir.

Mısır! Tüm vatanların anası.

Tek isteğim. tek arzum

Öylesine değerlisin ki.

Tıpkı insanlığı kutsayan Nil gibi.

.....

Mısır! Senin asil evlatların.

Sadıktır ve vatanın bekçisidir.

Savasta da barışta da!

Ve canlarını senin uğruna verecektir

..... (URL-22).

Marşın İçeriği: Marşın ekseriyetle vatan sevgisine gönderme yaptığı görülmektedir. Diğer tüm vatanlardan büyük ve üstün görme teması bulunmaktadır. Mısır neredeyse uçsuz bucaksız bir çöller ülkesi olarak varlığını Nil nehri ile sağlamaktadır (Devrim,1993: 112). Dolayısıyla millî marş içerisinde de Nil nehrinden bahsedilmesi yerindedir. Bu durum coğrafi güzelliklere yönelik temaya da yer verildiğini göstermektedir.

3.4. Güney Amerika Kıtasındaki Millî Marşlar

Uzun yıllar büyük bir bölümü İspanya sömürgesinde kalmış ve sömürge döneminde milyonlarca insanın katledildiği ciddi kültürel yok ediş süreçlerine maruz kalan bir kıta olduğu bilinmektedir. Öyle ki kıtada yaşanan yok etme süreçlerinin Afrika

kadar derin olmadığı söylenmektedir (Buhari, 2021: 9). Dolayısıyla söz konusu durumun millî marşlara ne şekilde yansıdığı önemli görülmelidir. Kıtanın en fazla nüfusa sahip üç ülkesi; Brezilya, Kolombiya ve Arjantin olarak görülmektedir.

3.4.1. Brezilya

İlk olarak 1831 yılında kabul edilen marş dönemin siyasi olaylarına atıfta bulunduğu sebebiyle uygunsuz bulunarak 1922 yılında değiştirilmiştir. Bu yeni marşın ülkenin geçmişte yaşadıklarına çeşitli imalardan uzak vatanseverlik ruhuna gönderme yapan bir metin olmasına özen gösterilmiştir (URL-23). Brezilya'nın millî marşı şu şekildedir:

Duydum İpırınca Nehri'nin serin kıyılarında
Kahraman bir halkın yankılanan çığlığını
Ve ışıkları parlak özgürlük güneşi
O anda vatanın göklerinde parladı

Bu eşitlik sözüyse
Biz basardık elde etmeyi gücü kollarımızla
Senin koynunda Ey özgürlük
Göğüslerimiz ölümün kendisine meydan okuyor

...

Brezilya. Bir çarpıcı rüya. Parlak ışık
Sevginin ve umudun yeryüzüne indiği
Senin gülümseyen berrak gökyüzündeysen
Parlak yıldızdaki hayal gücü

... (URL-24).

Marşın İçeriği: Marşın sıklıkla coğrafi güzelliklere gönderme yaptığı göze çarpmaktadır. Ekseriyetle vatan güzellikleri, vatan sevgisi, özgürlük temalarına yer verildiği görülmektedir. Yoğunluklu bir savaş temasına yer verilmemektedir ve tarihi olaylara herhangi bir gönderme bulunmamaktadır. Bu durum yeni marşın oluşturulmasında geçmişe imalardan uzakolma çabasını doğrular niteliktedir.

3.4.2. Kolombiya

Ülke uzun yıllar İspanya'nın sömürgesi olarak kalmış 9 yıl süren bağımsızlık hareketlerinin sonunda 1819 yılında Büyük Kolombiya Cumhuriyeti olarak bağımsızlığını ilan etmiş olsa da içerisinde barındırdığı pek çok farklı ulus kendi bağımsızlıklarını ilan etmiştir. Son olarak 1886 yılında günümüzdeki şeklini almıştı (Resimli Ansiklopedi, 1983: 1251). Marşın bestecisinin bir İtalyan olması nedeniyle müziğinde İtalyan esintilerinin varlığı düşünülmektedir. Öte yandan marş ülkesine hizmet eden bir devlet adamı tarafından yazılmış olması nedeniyle de ayrışan bir özelliğe sahiptir (URL-25). Kolombiya millî marşı şu şekildedir:

Ey sönmeyen zafer!
Ah ölümsüz sevinç!
Acının kıvrımlarında
İyiler şimdi filizleniyor!

Korkunç gece sona erdi! Yüce özgürlük

Yenilme ışığın auralarını saçar.
Zincirler arasında inleyen bütün insanlık.
Çarmıhta ölen kişinin sözlerini anla

Bağımsızlık Amerikan dünyasını haykırıyor
Kolomb diyarı kahramanların kanıyla yıkanır.
Ama u büyük ilke: Kral egemen değildir.
Yankılanır ve acı çekenler tutkusunu kutsar.
...(URL-26).

Marşın İçeriği: Marşın pek çok ulus-devlet sembolünü içerdiği görülmektedir. Yoğunluklu olarak savaş temasına yer verilmiştir. Hz.İsa'ya yönelik sözler ile dini motifler, Kolomb'dan bahseden sözler ile de tarihsel olgulara yönelik ögelere yer verildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan çeşitli coğrafi ögelerin de marşta yer bulduğu göze çarpılmaktadır. Ayrıca marşın eril ögeler barındırdığı da dikkat çekmektedir.

3.4.3. Arjantin

Ülke uzun yıllar İspanya sömürgesine maruz kalmış ve 1816 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir (URL-27). Arjantin nüfusunun %95 gibi yüksek bir oranda nüfusunun Avrupalı göçmenlerden (İtalyan, İspanyol, Rus, Fransız, Alman, İsviçreli, Polonyalı, İngiliz) oluştuğu bilinmektedir (Yazır, 1983: 781). Dolayısıyla millî marşında da ulusal bağlılık formunda bir tema beklememek yerinde olacaktır. Marş 1813 yılında ülkenin ulusal millî marşı olarak kabul edilmiştir (Streissguth, 2003: 69).

'Marcha de la Patria' ('Anavatan Marşı')

Duyun ölümlüler. Kutsal çığılı: Özgürlük. Özgürlük. Özgürlük.
Kırık zincirlerin sesini duyun.
Tahtta asıl eşitliği görün.
Dünyanın yüzüne yükselir
Şanlı yeni ulus.
Defne ile taçlandırılmış tapınağı
Ve bir aslan bitkilerine teslim olur.

....

Ama dağlar ve duvarlar hissediyorum
Korkunç bir kükremler ile yankılanır:
Bütün ülke çığılıklarla dertte
İntikamın savasın ve öfkenin.
Şiddetli tiranlarda kıskançlık
Pis safrasını tükürdü
Kaldırdıkları kanlı pankartları
En acımasız kavgayı kışkırtır.
....(URL-28).

Marşın İçeriği: Marşın içeriğinden ülkenin krallık sürecinin yıkılmasıyla birlikte zorlu bir şekilde ulus-devletleşme sürecine girdiği net bir şekilde okunabilmektedir. Dolayısıyla tarihsel olgulara gönderme yapıldığı açıktır. Öte yandan ülkenin coğrafi güzelliklerine yönelik temalara da yer verilmektedir. Yaşanan savaş süreçleri de marşın

içerisinde yer bulmaktadır. Savaş, kan, özgürlük, tarihsel olgular, coğrafi güzellikler gibi temalara marşta yer verildiği görülmektedir. Öte yandan birbirinden farklı uluslara ev sahipliği yapan ülkenin millî marşında ulusal bağlılıktan bahsedilmediği dikkat çekmektedir.

3.5. Kuzey Amerika Kıtasındaki Millî Marşlar

Amerikan toplumunun ekseriyetle diğer kıtalardan zorunlu olarak ya da zorla göç eden kişilerden oluştuğu bilinmektedir (Kurtuluş, 2005: 874). Dolayısıyla Avrupa ya da Asya'daki tek ulus formu üzerinden ulus-devletleşme süreci yaşanmadığı görülebilmektedir. Bu durumun millî marşlara ne şekilde yansıdığı önemli görülmelidir. Kuzey Amerika dünyanın toprak bakımından en büyük iki ülkesine ev sahipliği yapmaktadır. Öte yandan barındırdığı büyük ülkeler neticesinde zengin bir kıta olarak karşımıza çıkmaktadır (URL-29). Kıta'nın en kalabalık üç ülkesi; ABD, Meksika ve Kanada'dır.

3.5.1. Amerika Birleşik Devletleri

1776 yılında bağımsızlığını ilan eden ABD 13 sömürge sonrası 50 eyalete ulaşan federal bir rejime sahiptir. Fakat bu eyaletler neredeyse tamamen merkeze bağlı olarak devam etmektedirler (Devrim, 1993: 154). Marşın yazarının bir gece önceki İngiliz bombardımanı sonrasında sabahında dalgalanmakta olan Amerikan bayrağını görmesiyle ilham aldığı söylenmektedir. Marş resmi olarak 1931 yılında millî marş olarak kabul edilmiştir (Cerulo, 1993: 254).

Söyle, Görebiliyor musun seherin ilk ışıklarında,
Alacakaranlıkta gururla selamladığımız bayrağımızı?

Geniş çizgileri ve parlak yıldızlarıyla, o korkulu mücadele boyunca,
Biz siperlerden izlerken cesurca dalgalanmaya devam eden bayrağımızı?

Göklerde fişeklerin göz kamaştırıcı kızıl parıltısı ve çevremizde patlayan o bombalar,
Kuşkusuz, tüm gece boyunca bayrağımızın hala dalgalandığının kanıtıydı.

Söyle, yıldız-bezeli sancağımız dalgalanmaya başladı mı,
Hür yaşayanların ve kahramanların yurdu memleketimin üzerinde? (URL-30).

Marşın İçeriği: Amerika Birleşik Devletleri'nin millî marşının içeriğinin neredeyse tamamen millî bayrağa gönderme yapılarak oluşturulduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca savaş ve kahramanlık temalarının da yer aldığı görülmektedir. Öte yandan Amerika'nın geni topraklarında yer alan farklı etnik grupların ve dolayısıyla bulunan eyaletlerden mütevellit millî marşında ulusal birlik mesajına yönelik bir temanın bulunmadığı görülebilmektedir.

3.5.2. Meksika

Meksika her ne kadar Kuzey Amerika ülkelerinden biriye de dil ve kültür açısından Güney Amerika ülkelerine benzemektedir (Bigeç, 1984: 1288). Meksika'da 19. yy'ın ikinci yarısında başlayan bağımsızlık hareketleri sonucunda 1823 yılında

Cumhuriyet ilan edilmiştir (Bigeç, 1984: 1289). Meksika millî marşı hem sözü hem bestesi ayrı ayrı birer yarışma aracılığıyla oluşturulan bir marş olarak karşımıza çıkmaktadır. Marş 1854 yılında kabul edilmiştir (URL-31).

Meksikalılar. Savaş çılgılığı duyulduğunda,
Kılıcı ve dizgini hazır bulundurun
Titresin yeryüzünün temelleri
Yüksek sesle topun kükremesinde.

İlahi baş melek alınızı taçlandırabilir,
Ey vatan. Zeytin dalı ile barış,
Yazıldı senin sonsuz kaderin için
Cennette tanrının parmağıyla.
Ama yabancı bir düşman olmalı
Toprağını ayağıyla kirletmeye cüret etti.
Sevgili vatan. O cennet sana verdi
Oğullarınızın her birinde bir asker.
....(URL-32).

Marşın İçeriği: Marşın ekseriyetle savaş temalarına sahip olduğu görülmekte,yeni kurulan bir devlet için savaşılmaya çağrısı marş içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte çeşitli dini motiflere de rastlanmaktadır. Savaş, kan, düşman, özgürlük, vatan sevgisi temalarının varlığı görülmektedir.

3.5.3. Kanada

Kanada dünyanın en geniş yüzölçümüne sahip ülkesi olması nedeniyle nüfus hareketleri ve devletin yönetilmesi hususu da bu durumdan etkilenmektedir (Devrim, 1993: 150). Kanada millî marşı resmi olarak 1980 yılında kabul edilmiştir (Cerulo, 1993: 254). 2018 yılında marşın 'oğullarınız' kısmı cinsiyetçi bulunarak biz olarak değiştirilmiştir. Öte yandan 'evimiz ve memleketimiz' kısmının da yeni gelen göçmenleri kapsayacak şekilde değiştirilmesinin de aynı yıl gündeme geldiği bilinmektedir (URL-33). Dolayısıyla Kanada'nın çok uluslu yapısının marşına da yansıdığı görülebilmektedir.

Ey Kanada!
Evimiz ve memleketimiz!
Tüm oğullarınızın emrinde gerçek vatansever sevgi.
Parlayan kalplerle yükseldiğini görüyoruz,
Gerçek Kuzey güçlü ve özgür!
Uzaklardan ve genişlerden,
Ey Kanada, senin için nöbetteyiz.
Tanrı topraklarımızı şanlı ve özgür kılsın!
Ey Kanada, senin için nöbetteyiz.
Ey Kanada, senin için nöbetteyiz (URL-34).

Marşın içeriği: Oldukça kısa bir metin olan Kanada millî marşı vatan sevgisi, barış, özgürlük temalarını barındırmaktadır. Ayrıca dua niteliğindeki sözleri ile dini

motiflere de yer verdiği görülmektedir. Kanada'nın çok uluslu yapısının millî marşına da yansıdığı ve marşta ulusal bağlılık vb. bir temaya yer verilmediği dikkat çekmektedir.

Tablo 1. Millî Marşlarda Yer Alan Temalar

KITALAR	ASYA			AFRIKA			AVRUPA			GÜNEY AMERIKA			KUZEY AMERIKA		
	Çin	Hindistan	Endonezya	Nijerya	Etiyopya	Mısır	Almanya	Fransa	İngiltere	Brezilya	Kolombiya	Arjantin	ABD	Meksika	Kanada
Vatan Sevgisi			x	x	x	x	x	x		x				x	x
Vatana Bağlılık			x	x	x	x								x	
Ulusal Birlik	x		x				x	x							
Özgürlük				x	x					x		x		x	x
Bağımsızlık			x								x				
Bayrak									x				x		
Savaş Ögeleri			x						x		x	x	x	x	
Dini Ögeler		x		x					x		x			x	x
Coğrafi Ögeler		x				x				x	x	x			
Tarihsel Ögeler	x			x					x		x	x			

Sonuç

Dünya tarihinde arkaik dönemlerden günümüze kadar pek çok farklı coğrafyada farklı devlet motifi deneyimlenmiştir. Değişmeyen argüman ise devletin bir erk olarak meşrulaşması olmuştur. Hem içerimlediği halk nezdinde hem de kendi dışındaki egemenler nezdinde edinilen meşruluk iktidarın devamlılığı için esastır. En küçük yerel topluluklar için de imparatorluklar için de değişmez bir hüküm olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulus-devlet motifini söz konusu hükümde spesifik konuma yerleştiren argüman ise; gücünü ulusçuluk nosyonundan almasında saklıdır. Ulusların kökenine dair farklı perspektifler bulunmakla birlikte Fransız İhtilali'ne kadar söz konusu uluslar aracılığıyla bir devlet motifi kurma temayülü yoktu. Ulusçuluk siyasi bir güç olarak araçsallaştırılmamıştı. Kapitalizmin, teknolojik araçların ve sanayileşmenin toplumsal etkilerinin gelişimi ulusçuluk nosyonunun gelişimini sağlayan farklı kerteler olarak kabul edilmiştir. Öte yandan sürecin getirdiği eski kutsalların kaybı ve yeni kutsal arayışları ulusçuluğun bir kutsal olarak dışa vurumunu sağlamıştır. Fransız İhtilali'ni takriben ulusçuluk fikrinin ivme kazanması "*angient regime*"in ve dolayısıyla imparatorlukların güçsüzleşmesi yeni bir devlet motifini tesis etmeyi gerekli kılmış ve ulus-devletler emin adımlarla kurulmaya başlanmıştır. Muktedir çevreler tarafından ulus-devletlerin kurulması dünya genelinde farklı coğrafyalarda da ulus-devlet motifinin korsanlanabilir hale gelmesini sağlamıştır. Ulus-devletleşme küresel düzlemde önlenemez bir yükselişe geçmiş bir takım spesifik farklar da yeni devlet modeli olarak kabul görmüştür.

Yeni kurulan ulus-devlet motifinin hem kendi halkı hem de diğer egemenler tarafından tanınması için çeşitli parametrelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu parametrelerin işlevi halkın hem yeni sistemi hem de ulusçuluk fikrini benimsemesi ve ülkenin diğer ülkeler nezdinde de kabulünün sağlanması şeklinde özetlenebilir. Millî marşlar da söz konusu parametrelerin en önemlilerinden biridir. Müziğin insanı etkileyen yapısının da katkısı marşları önemli kılmaktadır. Marşların içeriği ekseriyetle işlevine uygun olarak seçilmektedir. Nitekim her ülke için standart bir millî marşın seçilmesi söz konusu değildir. Dolayısıyla millî marşlarda kullanılan sözler aracılığıyla elde edilen mesajların ülkenin perspektifini, yaratmak istediği imajı, halk ya da dış ülkeler nezdinde ne şekilde bir benlik oluşturma çabasında olduğunu okumak mümkündür demek yanlış olmayacaktır.

Bu perspektifle hazırlanan çalışmada toplamda 15 millî marşın muhtevası ele alınmıştır. Dünya üzerindeki 5 kıtanın en kalabalık nüfusa sahip 3'er ülkesinin millî marşları irdelenmiştir. Hem ülkelerin bireysel özellikleri hem de mümkünse kıtaların özellikleri millî marşlar aracılığıyla dolaylı olarak okunmuştur. Millî marşlar incelendiğinde kalkışma momentlerinin ekseriyetle vatan sevgisi, vatana bağlılık, ulusal birlik, özgürlük, bağımsızlık, bayrak, savaş öğeleri, coğrafi öğeler ve tarihsel öğeler gibi on farklı temaya dayandığı göze çarpmaktadır. Marşların içerik analizleri söz konusu temalara ayrıştırılmıştır.

Asya kıtasındaki üç farklı ülke incelendiğinde Çin millî marşında ulusal birlik mesajları ve tarihsel öğelerin yer aldığı görülmektedir. Çin'in yüksek oranda çok çeşitli farklı ırk ve etnik yapıdaki topluluklara ev sahibi olmadığı düşünüldüğünde ulusal birlik mesajının halk nezdinde meşru olacağı düşünülmüştür. Öte yandan köklü bir tarihe sahip olan Çin ulusunun yine bu minvalde tarihsel öğelere millî marşında yer verdiği görülmektedir. Asya'daki diğer ülke Hindistan ise Çin'in aksine çok farklı ırk ve etnik yapıya ev sahipliği yapması nedeniyle burada ulusal birlik yerine halkı bağlayıcı başka bir öğeye millî marşında yer vermeyi gerekli görmüş ve ülkede birliği sağlayıcı olarak dini öğelere ve coğrafi öğelere sıklıkla yer verildiği görülmüştür. Asya'daki son ülke Endonezya'nın ise ulusal parametrelerin birçoğuna millî marşında yer verdiği görülmektedir. İçerisinde çok farklı ırk ve etnik yapıları barındırır da sömürge sonrası ulus-devletleşme sürecinde tüm ırkların birlik olduğu ve bağımsızlığını ilan ettiği bilinmektedir. Endonezya'nın millî marşında vatana sevgi ve vatana bağlılık temalarının yanında ulusal birlik temasının da varlığı göze çarpmaktadır.

Avrupa kıtasının en kalabalık üç ülkesi; Almanya, Fransa ve İngiltere olarak karşımıza çıkmaktadır. Almanya millî marşında vatan sevgisi, ulusal birlik ve özgürlük temalarının varlığı anlaşılmıştır. Ülkede bağlılık için ulusal birliğin bir güç olarak millî marşında da yer bulduğu görülmektedir. Bunun dışında savaş öğeleri içermeyen ve yaşanan tarihsel öğelere yer verilmemiş bir marş olarak görülmektedir. Diğer ülke Fransa'nın ulus-devlet sürecinin ilk şekillendiği ülke olması hasebiyle millî marşında pek çok ulusal öğeye birden yer verildiği görülmektedir. Vatan sevgisi, vatana bağlılık, ulusal birlik, bayrak, yaşadığı zorlu bağımsızlık ve tarihteki savaş süreçlerine atıfta bulunarak yoğun savaş öğeleri ve tarihsel öğeler barındıran bir marş olduğu anlaşılmıştır. İngiltere millî marşının ise sadece dini öğeler barındıran bir marş olması dikkat çekicidir. Öte yandan marşın krala atfedilerek yazılmış olması, ülkede temsili de olsa monarşinin devam ettiğini millî marşından okumanın mümkün olduğunu göstermektedir.

Afrika kıtasının en kalabalık üç ülkesi Nijerya, Etiyopya ve Mısır olarak karşımıza çıkmaktadır. Nijerya'nın sömürgecilik dönemi sonrasında bağımsızlığını kazanan bir ülke olması nedeniyle özgürlük temasına yer verdiği görülmektedir. Öte yandan vatan sevgisi, vatana bağlılık temaları bulunmaktadır. Nijerya'nın da birden fazla farklı ırk ve etnik yapıdaki topluluğa ev sahipliği yaptığı düşünüldüğünde vatandaşlarını birlik olmaya yönlendirecek tema olarak ulusal birlik temasını kullanmadığı onun yerine dini öğeler ve tarihsel öğelere millî marşında yer verdiği görülebilmektedir. Etiyopya millî marşında vatan sevgisi, vatana bağlılık ve özgürlük temalarının yer aldığı görülmektedir. Pek çok kez millî marş değiştiren Etiyopya'da son marşın ulus-devletleşme dönemine ait olmayışı nedeniyle çeşitli savaş temalarına ve farklı etnik grupların bulunduğu ülkede ulusal birlik temasına yer verilmediği görülmektedir. Diğer ülke olan Mısır'ın millî marşı vatan sevgisi, vatana bağlılık ve coğrafi öğelere yönelik temalara marşında yer verdiği gözlemlenmiştir.

Güney Amerika'da en kalabalık üç ülke; Brezilya, Kolombiya ve Arjantin olarak karşımıza çıkmaktadır. Brezilya millî marşına bakıldığında vatan sevgisi, özgürlük ve yoğunluklu olarak coğrafi güzelliklere yönelik öğelerin yer aldığı görülmektedir. Brezilya'nın millî marşını tercihen barışa yönelik, savaş öğeleri içermeyen bir marş olmasına özen gösterdiği bilinmektedir. Sömürgecilik sonrası yoğun savaş süreçleri

yaşayan Kolombiya millî marşının ise ulus ve vatan öğelerinden ziyade sıklıkla savaş, coğrafi ve dini öğeleri barındıran bir marş olduğu görülmektedir. Son ülke Arjantin'in millî marşında ise bağımsızlık teması, savaş, coğrafi ve tarihi öğeleri barındıran söylemlerin yer aldığı görülmektedir. Arjantin'in de tamamına yakınının çok farklı milletlerden gelen göçler ile oluştuğu düşünüldüğünde millî marşında ulusal birlik temasına yer verilmeme sebebi açıkça görülebilmektedir.

Son kıta Kuzey Amerika'daki en kalabalık üç ülke; ABD, Meksika ve Kanada olarak karşımıza çıkmaktadır. Amerika millî marşı bayrağa atıfta bulunan bir marş olmasıyla farklı görünmektedir. Dolayısıyla yoğunluklu olarak bayrak temasına yer vermekte ve yaşanan savaş süreçlerinin akabinde yazılan bir marş olması nedeniyle bir takım savaş öğelerine de yer verildiği görülmektedir. Onun dışında diğer temalar marşta bulunmamaktadır. Meksika millî marşında pek çok ulus-devlet öğelerine yer verildiği görülmektedir. Vatan sevgisi, vatana bağlılık, özgürlük, savaş ve dini öğeler marş içerisinde bulunmaktadır. Son ülke Kanada millî marşında vatan sevgisi, özgürlük ve yoğunluklu olarak dini motiflere yer verildiği görülmektedir. Bunlar dışındaki ulus-devlet öğelerine yoğun olarak yer verilmediği görülebilmektedir.

Sonuç olarak; yeni devlet motifi ulus-devletlerin eşzamanlı olarak araçsallaştırdıkları millî marşların içeriklerinin ekseriyetle ülkelere özgü olduğu net bir şekilde görülebilmektedir. Ulus-devlet motifi her ne kadar standart bir isim almış olsa da onun da kendi içinde farklı türlere ayrıştığı düşünüldüğünde söz konusu ayrışmanın millî marşlar içinde de olduğu açıktır. Teorisyenlerin de sıklıkla ifade ettikleri gibi birden fazla farklı ulusçuluk özelliği ulus-devlet olmak için yeterli görülmektedir. Kan bağı, coğrafi bağlılık ya da dini bağlılık gibi öğeler her ulus-devlette farklı oranlarda yer bulmaktadır. Söz konusu durumun milli marşların kurucu motivasyonunu da benzer şekilde etkilediği açıktır. Çalışmada kıtalar özelinde standart millî marş temalarının varlığından bahsetmenin de mümkün olmadığı görülmektedir. Nüfusunda çok farklı ırk ve etnik yapıya sahip olan dolayısıyla tek millet zihniyetine sahip olmayan ülkelerin millî marşlarında ulusal birlik temasına yer vermedikleri gözlemlenmiştir. Bu konuda bir standartın varlığı görülebilmektedir. Sömürgecilik sonrası bağımsızlığını kazanan ulus-devletlerin millî marşlarında özgürlük temasına yer verildiği gözlemlenmiştir. Ulus-devletleşme süreci oldukça zorlu savaşlar neticesinde gerçekleşen ülkelerin de ekseriyetle savaş öğeleri temasına yer verdikleri gözlemlenmiştir. Güney Amerika ülkelerinin coğrafi öğeler temasına millî marşlarında sıklıkla değindikleri gözlemlenmiştir. Afrika ülkelerinde ise vatan sevgisi ve vatana bağlılık temalarının millî marşlarda sıklıkla yer bulduğu anlaşılmıştır. Ulus-devletlerin millî marşlarını kabul ederken yaşadıkları tarihsel bir takım olayları ve süreçleri, toplumsal yapılarını, halk nezdinde meşru kabul edilecek öğeleri göz önünde bulundurdıkları görülmektedir. Dolayısıyla millî marşların ulus-devletlerin özet metinleri olduğunu söylemek çarpıcı bir biçimde doğru olacaktır.

KAYNAKLAR

- Ağaoğulları, M. A. 2006, *Ulus-Devlet ya da Halkın Egemenliği*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Akyol E., Mohammed Y. Y. 2016, "Bölünmüş Toplumlarda Çoğunluk Esasına Dayanan Seçim Sisteminin Zorlukları Ve Azınlıkların Temsili: Etiyopya Örneği", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Volume 26, Issue 2, 219 – 236.
- Anderson B. 1995. *Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*. Metis Yayıncılık: İstanbul.
- Bauman Z. 2014. *Sosyolojik Düşünmek*. çev. Abdullah Yılmaz. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Bigeç H. 1984. *Büyük Kültür Ansiklopedisi*, cilt 4, Başkent Yayınları: Ankara.
- Breuilly, J. 2006, "Sunuş", *Uluslar ve Ulusçuluk*. çev. Büşra Ersanlı Behar. Hil Yayınları: İstanbul. s. 17-69, İstanbul, Hil Yayınları.
- Buhari Ö. K. 2021, "Güney Amerika Dekolonial Düşüncesinin Temel Kavramları, Vaatleri ve Sınırları", *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Volume , Issue 17, 279 – 306.
- Calhoun C. 2012, *Milliyetçilik*, çev. Bilgen Sütçüoğlu, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cerulo K. A. 1989. "Sociopolitical Control and the Structure of National Symbols: An Empirical Analysis of National Anthems". *Social Forces* , Vol. 68, No. 1, 76-99.
- Cerulo K. A. 1993, "Symbols and the World System: National Anthems and Flags". *Sociological Forum*, Vol 8, No. 2, 243-271.
- Cusack I. 2005. "African National Anthems: Beat The Drums, The Red Lion Has Roared". *Journal of African Cultural Studies*, 17:2, 235-251, DOI: 10.1080/13696850500448337.
- Çağhan K. 2007. *Ulus-Devlet ve Milliyetçilik*, https://birikcimdergisi.com/guncel/165/ulus-devlet-#_ftn1 24.12.2021
- Çetindağ-Kılıç, F. 2011. "Simgeler ve Ulus Devletin Yeniden Üretimi", *Zabunoğlu Armağanı*, ed. Metin Günday vd.. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Demir, A. 2019, "Toplumsal Kimlik Ve İngiliz Millî Marşı", *Schriften Zur Sprache Und Literatur III*, ed. Tahir Balcı, Ali Osman Öztürk, Ergün Serindağ, London: IJOPEC Publication.
- Devrim H. 1993, *Tematik Ansiklopedi: Bugünün Dünyası*, Milliyet Yayınları: İstanbul.
- Ferhavi F. 2015, *Nijerya'da Radikalizm, Şiddet ve Boko Haram*, Usak Yayınları: Ankara.
- Fukuyama F. 2008, *Ulus İnşası*, çev. Hasan Kaya, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Devrim H. 1993. *Tematik Ansiklopedi: Bugünün Dünyası*. Milliyet Yayınları: İstanbul.
- Gellner E. 2006. *Uluslar ve Ulusçuluk*. çev. Büşra Ersanlı Behar. Hil Yayınları: İstanbul.

Giddens, a. 2008, *Ulus Devlet ve Şiddet*, çev. Cumhur Atay, İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Hobsbawn E. J. 1993. *Milletler ve Milliyetçilik*. çev. Osman Akınhay. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.

İnanç, H.,Yaman, M. 2015, "Ulus İnşa Stratejileri Bağlamında Avrupa Millî Marşlarının Sosyo-Politik Mukayesesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, c. 20, s. 3, 17-34.

Kedourie E. 1971. *Avrupa'da Milliyetçilik*, çev. M.Xaluq Timurtaş. Millî Eğitim Basımevi: Ankara.

Kollektif 1983, *Resimli Ansiklopedi: Genel Kültür*, cilt 7, Artel Ansiklopedik Yayıncılık.

Kurtuluş B. 2005, "Amerika Kıtasının Keşfi: Kuzey Amerika- Asya Bağlantısı", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Cilt 0, Sayı 49, 873-886.

Lepsius M. R. 1985, "The National and Nationalism in Germany", *Social Research Vol. 52*, No. 1, 43-64.

Orakçı, S. 2017. *Afrika'nın Geleceği Bir Nüfus Analizi*. İstanbul: İHH İnsamer.

Önal, G. F. 2017, "Ortadoğu Ülkeleri Millî Marşlarının Söz ve Müzik Biçimi Açısından İncelenmesi", *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 59, 153-177.

Pierson, C. 2000. *Modern Devlet*, Çev: D. Hattatoğlu, Çivi Yazıları, İstanbul.

Schulze H. 2005, *Avrupa'da Ulus ve Devlet*, çev. Timuçin Binder, İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Streissguth T. 2003, *Argentina in Pictures*, Visual Geography Series: USA.

Tepebaşılı, F. 2005, "Kullanımlık Metin Türü Olarak Millî marş Kavramı Ve İşlevleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sayı 17, 383 – 393.

Tepeciklioğlu E. E. 2012, "Afrika Kıtasının Dünya Politikasında Artan Önemi ve Türkiye-Afrika İlişkileri", *Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 59-94.

Weber M. 2019. *Sosyoloji Yazıları*. çev. Taha Parla. Metis Yayınları: İstanbul.

Yazır R. 1983, *Görsel Ansiklopedi*, cilt 5, Görsel Yayınları: Ankara.

Yıldırım A., Şimşek H. 2013, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Zabunoğlu G. 2018. "Günümüzde Ulus-Devlet". *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt 13, Sayı 1, 535 – 559.

URL-1

https://tr.wikipedia.org/wiki/N%C3%BCfuslar%C4%B1na_g%C3%B6re_%C3%BClkeler_listesi (28.12.2021)

URL-2 Gönüllüler Marşı - Vikipedi wikipedia.org (07.01.2022)

- URL-3 <https://www.hayadu.com/cin-bayraginin-ve-cin-millî-marşı-nin-anlami>
(07.01.2022)
- URL-4 Bir filmin tema şarkısı nasıl Cumhuriyetin millî marşı haline geldi? – CRI TÜRK
criturk.com (07.01.2022)
- URL-5 Jana Gana Mana - Vikipedi wikipedia.org (08.01.2022)
- URL-6 <https://lyricstranslate.com/tr/indian-national-anthem-jana-gana-mana>
(18.01.2022)
- URL-7 Wikizero - Jana Gana Mana (26.12.2021)
- URL-8 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/INDONESIA> (18.01.2022)
- URL-9 <https://nationalanthems.info/id.htm> 22.01.2022
- URL-10 https://tr.wikipedia.org/wiki/Indonesia_Raya (22.01.2022)
- URL-11 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/GERMANY> (17.01.2022)
- URL-12 https://tr.wikipedia.org/wiki/Das_Lied_der_Deutschen (22.01.2022)
- URL-13 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/FRANCE> (17.01.2022)
- URL-14 <https://flagdom.com/international-flags/france-flag> (17.01.2022)
- URL-15 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/UNITED+KINGDOM>
(17.01.2022)
- URL-16 https://tr.wikipedia.org/wiki/God_Save_the_Queen (18.01.2022)
- URL-17 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/NIGERIA> (18.01.2022)
- URL-18 https://tr.wikipedia.org/wiki/Arise,_O_Compatriots (18.01.2022)
- URL-19 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/ETHIOPIA> (18.01.2022)
- URL-20 <https://flagdom.com/international-flags/ethiopian-flag>(18.01.2022)
- URL-21 <https://nationalanthems.info/eg.htm> (18.01.2022)
- URL-22 https://tr.wikipedia.org/wiki/Biladi,_Biladi,_Biladi(18.01.2022)
- URL-23 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/BRAZIL> (17.01.2022)
- URL-24 <https://flagdom.com/international-flags/brazilian-flag> (17.01.2022)
- URL-25 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/COLOMBIA> (17.01.2022)
- URL-26 <https://flagdom.com/international-flags/colombian-flag> (17.01.2022)
- URL-27 <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-arjantin/> (27.01.2022)
- URL-28 https://www.turkcebilgi.com/arjantin_millî_mar%C5%9F%C4%B1(17.01.2022)
- URL-
29 https://cdnacikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Guz/dunya_bolgeleri_kuzey_amerika/1/index.html (27.01.2022)
- URL-30 https://www.turkcebilgi.com/abd_ulusal_mar%C5%9F%C4%B1 (15.01. 2022)
- URL-31 <https://www.national-anthems.org/anthems/country/MEXICO> (17.01.2022)

URL-32 <https://eksisozluk.com/meksika-millî-marşı--1487913> (22.01.2022)

URL-33 <https://nationalanthems.info/ca.htm> (21.01.2022)

URL-34 <https://flagdom.com/international-flags/canadian-flag> (21.01.2022)